

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
IPAK YOLI INNOVATSIYALAR UNIVERSITETI**

Yuldasheva I.A.

**MUSTAQIL TA'LIMNI TASHKIL ETISH METODIKASI
(umumiy pedagogika fani misolida)**

O'QUV-USLUBIY QO'LLANMA

Olmalig-2023

KBK: 22.1ya7
UO`K: 51(076.1)
B79

Ushbu o'quv-uslubiy qo'llanma Ipak yoli innovatsiyalar universiteti oquv-uslubiy Kengashining 2023 yil " " da bo'lib o'tgan - sonli majlisida ko'rib chiqildi va chop etishga tavsiya etildi.

Ushbu o'quv –uslubiy qo'llanma mustaqil ta'limni tashkil etish asosida «Umumiy pedagogika» fanini o'qitish, pedagogik ilmiy-amaliy bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirish va rivojlantirish masalasiga bag'ishlangan bo'lib, undan fan o'qituvchilari, malaka oshirish kursi tinglovchilari, bakalavriatning talabalari foydalanishlari mumkin.

Dannoye uchebno-metodicheskoye posobiye posvyashyeno voprosu prepodavaniya predmeta "Obshaya pedagogika" na osnove primeneniya samostoyatelnoye obucheniye, formirovaniya i razvitiya pedagogicheskix nauchno-prakticheskix znaniy, umeniy i navykov, i mojet byt ispolzovano prepodavatelyami yestestvennyx nauk, slushatelyami kursa povysheniya kvalifikasii, studentami bakalavriata.

This training manual is devoted to the issue of teaching the subject "General Pedagogy" on the basis of the application of educational technologies, the formation and development of pedagogical scientific and practical knowledge, skills and abilities, and can be used by teachers of natural sciences, students of advanced training courses, undergraduate students.

ISBN: 978-9943-9072-8-7

Yuldasheva I.A.

**MUSTAQIL TA'LIMNI TASHKIL ETISH METODIKASI
(umumiy pedagogika fani misolida)**

O'QUV-USLUBIY QO'LLANMA

Muharrir **Rustam Musurmon Ahmad**
Texnik muharrir **Zafar Rasulov**
Dizayner **Sherali Bo'riboyev**
Musahhih **Temurbek Haydarov**

«IJOD NASHR»

Nashriyot litsenziyasi AA № 0050. Toshkent sh.
Yunusobod tumani, Sohibkor ko'chasi, 1-uy
Berilgan vaqti 15.06.2020

Bosishga 2024-yil 22-fevralda ruxsat etildi. Bichimi
60x84 ¹/₁₆. Ofset bosma.

“Times New Roman” garniturasida. Nashriyot bosma
tabog'i 6,625.
Adadi 100. №12 buyurtma.

ANNOTASIYA

Mustaqil ta'limni tashkil etish qo'llash asosida «Umumiy pedagogika» fanini o'qitish mavzusidagi uslubiy qo'llanmaning maqsadi: ta'lim texnologiyalarini qo'llash asosida o'qitishning amaliy-texnologik jihatlarini aniqlashtirish bo'lib, unda ta'lim texnologiyalarini qo'llash asosida o'qitish jarayonini tashkil etishning pedagogik-psixologik o'ziga xosliklari; «Umumiy pedagogika» fanini o'qitishga doir innovatsiyalar va ilg'or xorijiy tajribalar; o'qitish jarayonini loyihalash va rejalashtirish; «Umumiy pedagogika» o'quv predmetini o'qitishda interfaol ta'lim texnologiyalaridan foydalanish yo'llari kabi ma'lumotlar keltirilgan.

ANNOTATSIIYA

Na osnove ispolzovaniya obrazovatelnykh texnologiy tselyu vypolneniya obuchayushyego predmet «Obshaya pedagogika» yavlyayutsya: na osnove ispolzovaniya obrazovatelnykh texnologiy obuchayushiy vyuyavit prakticheskotexnologicheskiye storony; ispolzovaniye obrazovatelnykh texnologiy na osnove uchebnogo prosessa putem organizatsii pedagogo-psixologicheskoy spesifiki; interaktivnyye obrazovatelnyye texnologii: ispolzovaniye i znachenkiye; innovatsii i peredovoy zarubejnyy opyt v obuchenii predmet «Obshaya pedagogika»; planirovaniye i proyektirovaniye prosessa obucheniya; takje privedena informatsiya o putyax ispolzovaniya interaktivnykh obrazovatelnykh texnologiy v obuchenii predmet ««Obshaya pedagogika»».

THE SUMMARY

Through the use of educational technology the purpose of eligibility of qualification project work learning subject "«General pedagogy » are based on the use of educational technologies training to identify the practical technological side, the use of educational technologies on the basis of the educational process through the organization of pedagogical and psychological specifics; interactive educational technology: use and value; innovations and advanced foreign experience in teaching the subject " «Obshaya pedagogy» planning and design of the learning process; it also provides information on ways to use interactive educational technologies in the teaching of the subject " «General pedagogy» ".

MUNDARIJA

Kirish	5
I.”Umumiy pedagogika”fanini o‘qitishda mustaqil ta’limning maqsad va vazifalari	
1.1 Mustaqil ta’lim mashg‘ulotlarini tashkil qilishda pedagogik texnologiyalardan foydalanish.	10
1.2 Mustaqil o‘quv materiallarini modullarga ajratib o‘qitish texnologiyalari.....	21
1.3 Mustaqil ta’lim mavzularini o‘zlashtirish uchun metodlar tasnifi.....	28
2.2 “Umumiy pedagogika” o‘quv predmetini o‘qitishda interfaol ta’lim texnologiyalaridan foydalanish yo‘llari.....	29
Xulosa	62
Glossariy	60
Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yhati	104

12. Umarov K. Yu. Iqtisodiyot nazariyasi fanidan mustaqil ta’limni tashkil etish. Uslubiy qo‘llanma.T., 2008.

13. Ishmatov Q.R.Pedagogik texnologiya asoslari.O‘quv qo‘llanma. -N.2001

14. Sultanova O’. Umumiy pedagogika darslarida talabalarning mustaqil ishlarini tashkil etish// Pedagogik ta’lim.-2006. -№5.-B.38-39. NMAK,2000.112

15. Batyishev S.Ya. Blochno-modulnoye obucheniye.- M.,Trans-servis,1997.-225

16. Kukosyan O.G., Knyazeva G.N. Konsepsiya modulnoy texnologii obu cheniya v sisteme dopolnitelnogo professeonalnogo obrazovaniya:

Metod. Posobiye, -Krasnodar. 2001.-29 s.

D) Boshqalarning ruhiy holatlarini tushunish va ularga hamdardlik munosabatida bo‘lish asosida ta’lim va tarbiya bera olish qobiliyati.

190. Jismoniy tarbiyani rivojlantirish haqida birinchi bo‘lib fikr yuritgan olim qaysi javobda to‘g‘ri ko‘rsatilgan?

- A) Beruniy.
- B) Forobiy.
- C) Ibn Sino.
- D) Komenskiy.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mirzahmedov B. Talabalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlan-tirish uslublari. T., 1994 y.-144 b.

2. Tolipov O‘.Q. Talabalarining mustaqil ta’limlarida o‘qitish vosi-talari. T., «Xalq ta’limi», 2000 .

3. Farberman B., Musina R., Djumabayeva F. Oliy o‘quv yurtlarida o‘qitishning zamonaviy usullari (o‘quv-uslubiy qo‘llanma) T.,2002. 192 b.

8. Farberman B.L. Ilg‘or pedagogik texnologiyalar. -T.: Fan, 2000, 127 b.

9. Abdalova S., Mavlyanov A. “Mustaqil ta’limni tashkil etish texnologiyasi”.O‘quv qo‘llanma.-Toshkent, Fan va texnologiya nashriyoti, 2009.

10. Mavlyanov A., Abdalova S., Temirova N.S “Pedagogik texnologiyalar sxemalarda”.O‘quv qo‘llanma. -Toshkent, Fan va texnologiya nashriyoti, 2009.-120 b.

11. Mavlyanov A., Abdalova S., Yusupova L.Yu., Mavlyanova I. “Interfaol usullardan foydalanib o‘tiladigan mashg‘ulotlarda ta’lim oluv chilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish”. O‘quv qo‘llanma. – Toshkent, Fan va texnologiya nashriyoti, 2009. -112 b.

K I R I S H

Umumiy pedagogika mustaqil ta’limining maqsad va vazifalari quyidagilar:

mustaqil ta’limining maqsadi: dastlabki bilimlarning shakllanishi omillari asosida talabalarda shakllanadigan va ulardan talab qilinadigan malakalarni aniqlash, talabalar mustaqil ta’lim faoliyatida zamonaviy pedagogik texnologiya va ular asosida yaratilgan interfaol usullardan foydalanish; mustaqil ta’limni barcha shakllarini davr talablari, zamonaviy texnologiyalar asosida tashkil etish va amalga oshirish; talabalarda mustaqil fikrlash, ijodiy qobiliyat hamda kasbiy mahoratlarini zamon talabi daraja-sida shakllantirish; mustaqil ta’limni noan’anaviy o‘qish va ilmiy-tadqiqot ishlari bilan uzviy hamda uzluksiz aloqasini yaratish; mustaqil ta’lim imkoniyatlarini kengaytirish; o‘zlashtirilgan axborotlarni xotirada qayta ishlash va tipik vazifalarni bajarishga qaratilgan bilimlarni shakllantirish, o‘rganilayotgan obyekt va hodisalardagi o‘zgarishlarning sababini asoslash hamda uni ifodalash, o‘quv axborotining mazmuni, tuzilmasini qayta ishlash, qisman qayta loyihalash va yangilash; talabalarda mustaqil ta’lim jarayoniga nisbatan kasbiy, iqtisodiy, tafakkur etish, ma’naviy va boshqa qiziqishlarni uyg‘otish; mustaqil tarzda kerakli ma’lumot-larni yig‘ish, muammoni aniqlash, yechimlarini qidirish; olingan bilim, malaka va ko‘nikmalarni tanqidiy tahlil etish va ularni yangi vazifalarni hal etishda qo‘llash; bilim, malaka, ko‘nikmalarni ko‘chirishni amalga oshirish yo‘li bilan avval o‘zlashtirilgan va

qolipga tushgan tajriba asosida yangi faoliyat tajribasini to'plash va namoyon qilish, izlanish, yechimlar g'oyasini ifoda qilish, amalga oshirish; mustaqil ishlash bilan raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlash; ijodiy faoliyatga omillar yaratish, zarur bo'lgan yangi, oldindan noma'lum bo'lgan g'oyalarni topish va yangi axborotlarni yuza-ga keltirish tamoyillarini hal qilish uchun zarur bo'lgan yangi munosabat-larni o'rnatish; tashkiliy, psixologik-pedagogik, o'quvslubiy, axborot, moddiy-texnik ta'minotni o'z ichiga oluvchi mustaqil ish infrastrukturasi yaratish; mustaqil ta'lim natijalarini baholash ko'rsatkichlari va mezonlarni ishlab chiqish.

mustaqil ta'limining vazifalari: bilimlarni mustaqil tarzda puxta o'zlashtirish ko'nikmalariga ega bo'lish; kerakli ma'lumotlarni izlab topishning qulay usul va vositalarini aniqlash; axborot manbalaridan samarali foydalanish; elektron darslik ma'lumotlar bankini yaratish; berilgan topshiriqning muhim yechimini belgilash; ma'lumotlar bazasini tahlil etish; ish natijalari xulosasini tayyorlash va qayta ishlash; topshiriqlarni bajarishga tizimli va ijodiy yondashish; ishlab chiqilgan yechim, loyihani asoslash va mutaxassislar ishtirokida himoya qilish; pedagogik texnologiya-larni nazariy va amaliy egallash hamda sharoitlarini aniqlash; mustaqil ta'lim jarayonida asosiy e'tiborni maqsadga qaratish; o'qituvchi va talabalar hamkorligidagi faoliyatni aniqligi va oshkoraligi.

Fanga ajratilgan soatlar har bir bosh mavzu mazmunini o'zlashtirishga, shu mavzular bo'yicha ko'rgazma va tajribalarni namoyish etishga, amaliy ishlarini bajarishga, masala va test

- A) Real, texnik, chop etilgan o'quv materiallari.
- B) Ko'rgazmalilik, kitob bilan ishlash.
- C) Kompyuterlar, multimedialar, proyektorlar.
- D) Tarqatma materiallar, o'quv adabiyotlari.

186. Motiv nima?

- A) Ehtiyojni qondirishga moyil predmet.
- B) Anglanmagan xatti-harakat istagi.
- C) Uzoq maqsadlar bilan bog'liq bo'lmagan biron maqsad.
- D) Anglangan yoki anglanmagan ish-harakat bo'lib, biron

ehtiyojning subyektiv ifodasini bildiradi.

187. Ko'nikma nima?

- A) U yoki bu xildagi faoliyatga kiruvchi anglanmagan ish-harakat.
- B) Turli xildagi murakkab faoliyatni bajarishga tayyorgarlik.
- C) Takrorlanadigan ish-harakatlar.
- D) Uzoq vaqt da omida takrorlash natijasida paydo bo'ladigan kishining anglangan ish-harakatlarni bajarishdagi avtomatlashgan usullar.

188. Sharq mutafakkirlaridan muomala madaniyati, muloqotga kirishish mahorati, mudarrislarni tanlash haqida o'z asarlarida noyob fikrlarni bayon etgan donishmandlarni ko'rsating.

- A) Kaykovus, Al-Xorazmiy, Al-Forobiy, Ibn Sino, Yusuf Xos Hojib.
- B) Ulug'bek, A.Navoiy, Koshifiy.
- C) Amir Temur, Cho'lon, Usmon Nosir.
- D) Kaykovus, Mirzakalon Ismoiliy.

189. Kommunikativ qobiliyat qanday qobiliyat?

- A) O'qituvchining o'z ishini rejalashtira olishi.
- B) Boshqa odamlar bilan bo'ladigan va birgalikda faoliyatda psixologik kelishuvchanlikni ta'minlaydigan qobiliyat.
- C) Boshqa odamlarning psixik holatlarini tushunish va ularga hamdardlik qilish qobiliyati.

olgach, uni hal qilishga, nazarda tutilgan natijalarni keltirib chiqarishga, uni amalga oshirishning eng qulay yoʻllarini belgilash, bajarishning samarali usullarini taklif qilish, soʻngra muammoli va tekshirish usullarini hal qilishni amalga oshirish, xulosalarni oʻylash va rasmiylashtirish, ularning haqiqiyligini isbotlashga kirishmogi zarur» — bu metod muammoli taʼlimning qaysi turiga kiradi?

- A) Oʻquv materialini muammoli bayon etish.
- B) Izlanishli suhbat.
- C) Tadqiqot metodi.
- D) Barcha javoblar toʻgʻri.

182. Taʼlim-tarbiya jarayonida oʻqitish metodlarini tanlash nimalarga bogʻliq?

- A) Oʻquv xonasining jilozlanishiga.
- B) Oʻquv material va uy vazifalarining xarakterigfi.
- C) Mashgʻulot mavxusi va mazmuniga.
- D) Oʻqituvchi bilimiga.

183. Koʻrsatmalilikdan foydalanish da qanday metodik talablarga rioya qilish kerak?

- A) Koʻrsatmali mashgʻulot oʻquv materialiga mos boʻlishiga.
- B) Mehnat oʻqituvchisi koʻrgazmali qurolni koʻrsatishda ularni talabalar tomonidan idrok etish jarayoniga rahbarlik qilishiga.
- C) Mehnat qurollari, plakatlar, sxcmalar, jadvallarga.
- D) Javoblarning hammasi toʻgʻri.

184. Taʼlim vositasi nima?

- A) Mashgʻulot jarayonida tabiiy va sunʼiy koʻrgazmali vositalardan foydalanish.
- B) Maʼlum oʻqitish usulini muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun zarur boʻlgan yordamchi oʻquv materiallari.
- C) Taʼlim jarayonida oʻqituvchli va talabalarning kutilgan maqsadga erishishga qaratilgan birgalikdagi faoliyati.
- D) Tushuntirish, suhbat, maʼruza.

185. Taʼlim vositalarining turlari qaysi qatorda toʻgʻri koʻrsatilgan?

topshiriqlarini yechishga, talabalarning olgan bilim, koʻnikma va malakalarini baholashga moʻljallangan. Amaliy ishlari, masalalar yechish, umumlashtirish va takrorlash darslarini uyushtirish oʻqituvchi ixtiyoriga beriladi.

Oʻqituvchi umumiy pedagogika mustaqil taʼlim mashgʻulotlarini tashkil qilishda oʻqitish usulining turli shakllari (ogʻzaki savol-javob, yozma ish, test top-shiriqlari, interfaol usullar, masalalar yechish, amaliy ishi, amaliy ish, referat yozish, seminar va konferensiya uyushtirish, tarqatma materiallar, ishlanmalar, tavsiyalar, koʻrgazmalilik kabilar) dan foydalanishi mumkin. Shuningdek, turli noanʼanaviy usullardan, bahs-munozara, boshqotirmalar, elektron va multimediali darsliklardan ham foydalanish tavsiya etiladi.

Uzluksiz taʼlim tizimining tuzilmasi va mazmunini zamonaviy fan yutuqlari va ijtimoiy tajribaga tayangan holda tubdan isloh qilishni koʻzda tutadi. Buning uchun, avvalo, taʼlim tizimining barcha shakldagi muassasalarida taʼlim jarayonini ilgʻor, ilmiy-uslubiy jihatdan asoslangan yangi va zamonaviy uslubiyot bilan amalda taʼminlash lozim. Yosh avlodga taʼlim-tarbiya berishning maqsadi, vazifalari, mazmuni, uslubiy talablariga koʻra fan, texnika va ilgʻor texnologiya yutuqlaridan unumli foydalanish bugungi taʼlim tizimi oldida turgan dolzarb muammolardan hisoblanadi.

Taʼlimning samaradorligini oshirish, shaxsning taʼlim markazida boʻlishini va yoshlarning mustaqil bilim olishlarini taʼminlash uchun taʼlim muassasalariga yaxshi tayyorgarlik koʻrgan va oʻz sohasidagi

bilimlarni maustahkam egallashdan tashqari zamonaviy pedagogik texnologiyalarni va interfaol usullarni biladigan, ulardan o'quv va tarbiyaviy mashg'ulotlarni tashkil etishda foydalanish qoidalarini biladigan o'qituvchilar kerak.

Ta'limning interfaol texnologiyalari talabalarning ulkan ta'limiy qudratidan foydalanish va faollashtirish, o'quv jarayoniga musobaqa elementlarini kiritish imkonini beradi: ta'lim oluvchilar guruhining aqliy kuchi uning a'zolari kuchi yig'indisidan ko'proq (ya'ni guruh natijasi individual natijalar yig'indisidan doimo ortiq).

Ta'limning interfaol texnologiyalari o'quv xonasida o'qituvchi bilan talaba o'rtasida hamkorlik muhitini yaratish uchun real imkoniyat beradi. Interaktiv metodlarga asoslangan texnologiya bilan qurollangan o'qituvchi ijodiy hammualliflik tartibida ishlash, asosli o'zgartirishlarga tayyorgarlik va mas'uliyatli qarorlar qilishga tayyorgarlikka o'rganadi. Ta'limning interfaol metodlari pedagogga:

- talabalarning mashg'ulot mavzusiga qiziqishini ta'minlash;
- o'quv materialini yanada puxta o'zlashtirilishiga erishish;
- tanqidiy fikrlashni rivojlantirish;
- kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirish;
- barcha ta'lim oluvchilarni faol o'quv faoliyatiga jalb etish uchun sharoit yaratish;
- o'quv guruhida maqbul psixologik mikroiklimni ta'minlash va boshqa imkoniyatlarini beradi.

C) Mashg'ulotlarda talabalarning bilish faoliyatini faol tashkil etish kerak.

D) Barcha javoblar to'g'ri.

177. Pedagogik tadqiqotlar olib borishda foydalaniladigan asosiy metodlar guruhini belgilang.

- A) Suhbat, anketa, savol-javob, matematik-statistik tahlil.
- B) An'anaviy, tajriba metodlari.
- C) Ilmiy-amaliy metodlar.
- D) Taqqoslash, ma'ruha, laboratoriya.

178. Didaktik maqsadi (yo'nalishi)ga ko'ra ma'ruzalar turi qaysi qatorda to'g'ri ko'rsatilgan.

- A) Dialogik, muammoli, tematik.
- B) Kirish, tematik, umumiy-yakuniy.
- C) Dogmatik, umumiy-yakuniy, suhbat.
- D) Hamma javoblar to'g'ri.

179. Seminar mashg'ulotining tavsifi qaysi javobda ko'rsatilgan?

- A) O'quv ishlarining asosiy shakli va metodi.
- B) O'quv ishlarining asosiy yuklamasi bajariluvchi markaziy qismi.
- C) Talabalarning mavzudagi muhim masalalarni chuqur o'rganish yuzasidan mustaqil ishlashini, keyinchalik ularni jamoa bo'lib muhokama qilishlarini tashkil etish.

D) Bevosita o'qituvchining rahbarligida muayyan talabalar guruhi bilan olib boriladigan ta'lim mashg'uloti.

180. Muammoli ta'lim talabalarning mustaqil ijodiy faolligiga olib boradigan metodni ko'rsating.

- A) O'quv materialini muammoli bayon etish.
- B) Izlanishli suhbat.
- C) Tadqiqot metodi.
- D) Barcha javoblar to'g'ri.

181. «Talabalarning u yoki bu muammoni mustaqil hal qilishi eng yuqori darajaga ko'tariladi. O'quvchi muammoni tushunib

C) Muammoli vaziyat, muammoli savol, muammoli vazifa, muammo yechimi.

D) Muammoli holat, o'quv muammosi, muammoning echi-lishi.

173. Mustaqil ish turlarini aniqlang.

A) Variativ, evristik, ilmiy, tadqiqotli.

B) Namunalar bo'yicha mustaqil ishlar, rekonstruktiv-variativ, evristik, ijodiy tadqiqot.

C) Namunali, ijodiy, izlanishni talab qiluvchi.

D) Barcha javoblar to'g'ri.

174. Reyting baholari, kurs va diplom ishlari loyihalari, bitiruv malakaviy ishlar, davlat attestatsiyasi natijalarini baholash qaysi metodlar guruhiga taalluqli?

A) Bilimlarni tatbiq etish va mustahkamlash, malaka va ko'nikmalarni hosil qilish metodlari guruhi.

B) Malaka va ko'nikmalarni hosil qilish, bilimlarni tatbiq qilish metodlari guruhi.

C) Bilimlar, e'tiqodlarni shakllantirish, talabalarning kasbiy tayyorgarligini aniqlash metodlari guruhi.

D) Hamma javoblar to'g'ri.

175. Mashg'ulotning an'anaviy metodlarini ko'rsating.

A) Og'zaki, ko'rgazmali, o'z-o'zini nazorat qilish metodlari

B) Ko'rgazmali, mantiqiy, ommaviy metodlar.

C) Og'zaki ko'rgazmali, ommaviy, mantiqiy, mustaqil ishlash, nazorat metodlari.

D) Mantiqiy, o'z-o'zini nazorat qilish metodlari.

176. Mashg'ulot mavzulari talabalarga mos va tushunarli bo'lishi uchun qaysi qoidalarga amal qilish kerak?

A) O'tilayotgan mavzuning ma'nosi va hajmi talabalar tayyorgarligiga, jismoniy rivojlanishiga va yoshiga mos bo'lishi kerak.

B) Mavzular soddadan murakkablashib borishi kerak.

Ta'limning interfaol metodlari ta'limda yangiliklar (innovatsiyalar) sirasiga kiradi. K. Angelevski fikricha, «.....barcha davlatlar ta'limga imkon qadar ko'p yangilik kiritishga intilmoqda... Bugungi yangiliklar ularga uyushgan, rejali, ommaviy ... yondashuvni talab etadi. Yangiliklar kelajak uchun uzoq muddatli investisiyalardir ... Novatorlikka qiziqish uyg'otish, yaratishga intiluvchan shaxsni tarbiyalash uchun ta'limning o'zi yangiliklarga boy bo'lishi, unda ijodkor ruhi va muhiti hukm surishi lozim».

Shuni alohida ta'kidlab o'tish joizki, ko'plab asosiy metodik innovatsiyalar ta'limning interfaol metodlarini qo'llash bilan bog'liq. Interfaol va interaktiv so'zlari bir xil ma'noda bo'lib, interaktiv so'zi inglizcha «inter» - «birgalikdagi» va «ast» - «harakatlanish» so'zlaridan olingan. Interaktivlik birgalikda harakatlanish yoki suhbat, dialog rejimida nimadir (masalan, kompyuter) yoki kimdir (inson) bilan bo'lish demakdir. Bundan kelib chiqadi, interaktiv ta'lim avvalo, dialogli ta'lim bo'lib, o'ning davomida o'qituvchi va talaba, talaba va kompyuter o'zaro hamkorligi amalga oshiriladi.

Ma'lumki, o'quv ishining faol va guruhli metodlari an'anaviy pedagogikada avval ham qo'llanilgan, biroq XX asr oxiri - XXI asr boshida ularning keng miqyosda qo'llanilishiga pedagogikadagi yangi yo'nalish - tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish kuchli turtki bo'ldi. Shu sababli ushbu o'quv-uslubiy qo'llanmada, ta'lim texnologiyalarini

qo'llash asosida o'qitishning didaktik ta'minotini ishlab chiqish kabi vazifalarni amalga oshirish, ta'lim texnologiyalarini qo'llash asosida "Anatomiya" o'quv predmetini o'qitish mazmuni, imkoniyatlari va didaktik shart-sharoitlari; mavzuga oid falsafiy, sosiologik, psixologik va pedagogik adabiyotlarni o'rganish va tahlil etish; muammo bo'yicha ta'lim muassasalarida to'plangan ilg'or tajribalar o'rganildi va o'qitishning modernizatsiyalashgan didaktik ta'minoti ishlab chiqildi.

Mustaqil ta'lim mashg'ulotlarini tashkil qilishda

pedagogik texnologiyalardan foydalanish tavsiya etiladi:

Pedagogik texnologiyaning asosiy vazifalari: ta'lim-tarbiya jarayonining umumiy, yaxlit loyihasini ishlab chiqish; hal etilishi lozim bo'lgan aniq maqsad va vazifalarni belgilash; mazmunini ishlab chiqish; samaradorligini ta'minlashga yordam beruvchi eng samarali, metod, usul hamda texnik vositalarni tanlash; ta'lim-tarbiya jarayonida talabning erkin, mustaqil faoliyat ko'rsatishi uchun muayyan shart-sharoitlarni yaratish hamda ko'nikma va malakalarni shakllantirish; talabalar faoliyatini nazorat qilish hamda baholashni tashkil etish; Kadrlar tayyorlash milliy dasturi maqsadi va vazifalarini ro'yobga chiqarish; fan-texnika taraqqiyotining o'ta rivojlanganligi natijasida axborotlarning keskin ko'payib borayotganligi va ularning yoshlarga yetkazishni tezlashtirish.

Pedagogik texnologiyaning tamoyillari: talaba shaxsiga yo'naltirilganlik ta'lim jarayonini talabning qiziqishi, individual xususiyat, bilim olish imkoniyatlariga muvofiq olib borish. O'quv

A) Muayyan toifadagi vazifalarni hal qilish imkoniyatlariga ega bo'lgan mutaxassisning kasbiy pedagogik tayyorgarligi darajasi.

B) O'quv mashg'ulotini tashkil etish shakli bo'lib, unda pedagog rahbarligida muammoli vaziyat yuzaga keltiriladi.

C) Pedagogik jarayonni bilish, uni tashkil eta olish, harakatga keltira olish, pedagogik jarayonning yuqori samaradorligini belgilovchi shaxsning ish sifati va xususiyatlari tahlili.

D) Axborot oqimining shaxs tomonidan tanqiddan xoli, erkin ravishda o'zlashtirilishiga erishishni ko'zlagan ruhiy ta'sir etish usuli.

170. O'qituvchining kommunikativ qobiliyati qaysi variantda to'g'ri ko'rsatilgan?

A) O'quvchiga bevosita emotsional irodaviy ta'sir ko'rsatish qobiliyati. Imo-ishora vositasida o'z fikrini aniq va ravshan ifodalash qobiliyati.

B) O'quvchiga to'g'ri muomala qila olish, qobiliyatli bolalarga yaqin bo'lish, ular bilan pedagogik samarali munosabat o'rnatish bilish qobiliyati.

C) O'quv jarayonini to'g'ri tashkil etish.

D) Muomala madaniyatiga ega bo'lish.

171. «Ustoz shogirdlariga katta zulm ham, haddan tashqari ko'ngilchanlik ham qilmasligi lozim» — ushbu fikr qaysi allomaga tegishli?

A) Abu Rayhon Beruniy.

B) Alisher Navoiy.

C) Abu Nasr Forobiy.

D) Abu Ali ibn Sino.

172. Muammoli o'qitish texnologiyasi bosqichlari to'g'ri ko'rsatilgan qatorni belgilang.

A) Muammoli vaziyat, o'quv muammosi, o'quv muammosini yechish uchun izlanish, muammoning yechilishi.

B) O'quv muammosi, o'quv muammosini yechish, muammoning yechilishi.

- A) DTS.
 - B) Pedagog va talabaning muloqot madaniyati.
 - C) Talabaning bo'sh vaqtini samarali tashkil etish.
 - D) To'g'ri javob berilmagan.
165. Oliy ta'lim uchun tayyorlanadigan o'quv adabiyotlarining turlarini toping.
- A) Darslik, o'quv qo'llanma.
 - B) Lug'at, ma'lumotlar to'plami.
 - C) Leksiyalar to'plami, metodik qo'llanma.
 - D) Barcha javoblar to'g'ri.
166. Texnologik xarita nima uchun xizmat qiladi?
- A) O'qituvchi va talaba faoliyatini har bir bosqich bo'yicha belgilash, vaqt me'yorini to'g'ri belgilash uchun.
 - B) Mashg'ulotni me'yorida tashkil etish uchun.
 - C) Talabalar faoliyatini faollashtirish uchun.
 - D) Vaqt me'yorini belgilasli uchun.
167. Pedagogik tadqiqot metodlari nimaga mos ravishda tanlanadi?
- A) Tajriba-sinov mazmuniga.
 - B) Pedagogik tadqiqot mazmuniga.
 - C) Pedagogik tajribaga.
 - D) Tadqiqotchi imkoniyatiga.
168. Laboratoriya mashg'ulotlarining tavsifi keltirilgan qatorni belgilang.
- A) Talabalar mustaqil ravishda vazifa bajaradilar yoki eksperiment o'tkazadilar.
 - B) Tematik bog'langan muntazam kursni chuqur o'rganadilar.
 - C) Talabalar mustaqil amaliy ishlarni bajaradilar.
 - D) Bilimlarni mustaqil o'zlashtiradilar.
169. "Pedagogik mahorat" tushunchasi qaysi javobda to'g'ri berilgan?

materialining asosiy (tayanch) tushunchalarini qamrab olgan aniq o'quv maqsadlarini belgilash va ularni talabalar yakuniy faoliyatini anglatuvchi fe'llarda ifodalash. Talabaga o'quv materialini individual sur'atda o'zlashtirishiga imkon berish; ta'lim jarayonini demokratlashtirish: Ta'lim jarayonini tashkil etish va uni olib borishda o'qituvchi va talabaning hamkorligini ta'minlash. O'qituvchi maqomini axborot beruvchi manbadan talabalar bilish jarayoniga sharoit yaratuvchi, ularga maslahat beruvchi, maqsad tomon yo'llovchi shaxsga aylantirish. Aniq o'quv maqsadlari va topshiriqlarni oldindan talabalarga aytish; ta'lim jarayonini axborot-kommunikatsion texnologiyalar asosida tashkil etish: Talabalarga axborot uzatishning eng samarali vositalari hisoblangan virtual ma'ruza, tajriba stendlarini yaratish, ulardan dars va talabalarining mustaqil ishlarida erkin foydalanishni ta'minlash. O'quvchilar bilish faoliyatini boshqaruvchi qurilmalar ketma-ketligini yaratish; ilmiy tadqiqot orqali bilim olish: talabalarining yakuniy xulosa, tushuncha, qonun-qoidalarni o'zlari mustaqil ilmiy tadqiqot-tajriba natijasida keltirib chiqarishlariga erishish. Ularning mustaqil tadqiqot o'tkazish qobiliyatlarini shakllantirish orqali, kasbiy mustaqillik qobiliyatlarini rivojlantirishga erishish; o'quv materialini modullarga ajratib o'zlashtirish: Bunda talabalar tomonidan har bir modulni to'la o'zlashtirilishini ta'minlash (to'la o'zlashtirish chegarasini 85%, o'ta xususiy hollarda 75%) belgilab, uni talabalarga e'lon qilish. Bunda har bir modulni to'la o'zlashtirish uchun zarur bo'lgan qo'shimcha vaqtni talabaning mustaqil ta'lim byudjeti hisobidan qoplash. O'quv

modullarini yaratishda, ularning asta-sekin murakkablashib borishi lozimligini e'tiborga olish; bilimlarni o'z-lashtirishga differensiallashgan (tabaqalashgan) yondashuv: muayyan o'quv maqsadlariga erisha olmagan talabalarni alohida guruhlariga ajratib, ay-nan shu to'la o'zlashtirmagan o'quv maqsadlarini o'zlashtirish bo'yicha qo'shimcha mashg'ulot va mustaqil ishlar tashkil qilish. Shuningdek, quyidagilarga alohida e'tibor berish lozim: Fanlar o'qitilishining o'ziga xosligiga asoslangan holda amaliy mashg'ulot va mustaqil ish salmog'ini oshirish, talabalarda amaliy ko'nikma va malakalarni bosqichma-bosqich shakllanishini nazorat qilib borish. Talabalar mustaqil ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish. Aniqlashtirilgan o'quv maqsadlariga o'zlashtirishning yuqori darajalarida erishilishini ta'minlash maqsadida Blum taksonomiyasi toifalaridan foydalanish. O'quv maqsadlarini test topshiriqlariga aylantirishda ham bu o'zlashtirilish darajalariga amal qilish. Turli shakllardagi test topshiriqlarini tuzishda O'zbekistonda yaratilgan invariant testlar texnologiyasidan samarali foydalanish. Shuningdek, muammoli o'qitish shakllari (muammoli savol, topshiriq, vaziyat, masala) dan hamda xalqaro RWCT (O'qitish va yozish kritik fikrlashni rivojlantirish uchun) dasturi interfaol strategiyalari (klaster, sinkveyn Venna diagrammasi va h.k.) dan samarali foydalanish.

Pedagogik texnologiya prinsiplari: ular: fanlararo o'zaro bog'liqlikni ta'minlash; ta'lim jarayoni markaziga talaba shaxsi va uning rivojlanishini qo'yish; talabalar bilim faoliyatini boshqaruvchi

C) Oliy ta'limning iqtisodiy ravnaqini ta'minlash.

D) Barcha javoblar to'g'ri.

160. Iqtidorli talabalar qanday vositalar orqali aniqlanadi?

A) Maxsus psixologik, pedagogik testlar orqali qobiliyat darajasi aniqlanadi.

B) Maxsus psixologik, pedagogik testlar orqali o'zlashtirish sifat ko'rsatkichi aniqlanadi.

C) Maxsus psixologik, pedagogik testlar orqali insoniy fazilatlarini aniqlanadi.

D) Barcha javoblar to'g'ri.

161. Iqtidorli talabalarga xos xususiyatlarni toping.

A) Maqsadga intilish.

B) Qat'iylik va mehnatsevarlik.

C) Ijtimoiy-foydali mehnat bilan shug'ullanish istagining mavjudligi.

D) Barcha javoblar to'g'ri.

162. Oliy o'quv yurtlarida olib boriladigan ma'naviy-ma'rifiy ish shakllarini toping.

A) Madaniy-ma'rifiy tadbirlar.

B) Teatr, muzey, ko'rgazmalarga ekskursiya.

C) Sport musobaqasi, festivallar, olimpiada, ko'rik-tanlovlarga jalb etish.

D) Barcha javoblar to'g'ri.

163. Oliy o'quv yurtlarida tashkil etiladigan o'quv mashg'ulotlarining asosiy turlarini toping.

1. Ma'ruza. 2. Seminar. 3. Teatr, muxey, ko'rgazmalarga ekskursiya. 4. Amaliy mashg'ulot 5. Laboratoriya mashg'uloti.

6. Pedagogik amaliyot. 7. Mustaqil ish. 8. O'quv va ishlab chiqarish amaliyoti.

A) 1, 2, 4, 5, 7. B) 1, 2, 3, 4, 5, 8. C) 1, 2, 3, 7, 8.

D) To'g'ri javob berilmagan.

164. Mashg'ulotlarda ta'lim-tarbiya jarayonining birligi ... bilan ta'minlanadi. Jumlani to'ldiring.

B) Fan dasturi asosida yozilgan va fan asoslarini chuqur o'zlashtirishga xizmat qiladi.

C) Ayrim bob va bo'limlarni keng yoritgan, amaliy mashg'ulotlar va masalalar yechishga mo'ljallangan.

D) Barcha javoblar to'g'ri.

157. Oliy ta'lim uchun tayyorlanadigan ma'ruzalar to'plamiga qo'yiladigan talablar qaysi qatorda to'g'ri ko'rsatilgan?

A) Chuqur ilmiy-uslubiy, yuqori sifat va miqdor ko'rsatki-chiga ega bo'lishi.

E) Kompyuter texnologiyasiga asoslangan o'quv-uslubiy qo'llanma, mustaqil ta'lim olishga, fanga doir o'quv material. Ilmiy ma'lumotlarni har tomonlama samarali o'zlashtirishga mo'ljallangan.

C) Har bir mashg'ulotning maqsadi, mazmuni, amaliy mashg'ulotlar, qisqacha topshiriqlar va tavsiyalar bo'lishi.

D) Ayrim mavzularning mazmuni qisqacha yoritilgan, birlamchi bilim olishga qaratilgan, nazariy va amaliy savollar, tayanch atama va iboralardan iborat bo'lishi.

158. Oliy ta'lim muammolari bo'yicha tadqiqot olib borishdan ko'zda tutilgan maqsadlardan birini toping.

A) Fundamental va amaliy fan sohasidagi kadrlarning ta'lim jarayonida ishtirok etishini rag'batlantirish.

B) Pedagogik va tadqiqot jarayonlarning yaqin aloqasini ta'minlash.

C) Talaba yoshlar va yosh pedagoglarni ilmiy faoliyatda jalb etish.

D) Barcha javoblar to'g'ri.

159. Oliy ta'limning innovatsion yo'nalishining asosiy tamoyillaridan birini toping.

A) Ilmiy va ta'limiy jarayonlarning birligi, jamiyat ravnaqiga yo'naltirilganligi.

B) Oliy ta'limning sifatini orttirish va raqobatbardoshligini ta'minlash.

qurilmalar ketmaketligini yaratish; o'quv materialini modullarga ajratib o'zlashtirish; o'quv maqsadini belgilash va ularni ro'yobga chiqarish; bilimlarni differensiallangan (tabaqalashgan) holda mustahkamlash; aniqlashtirilgan o'quv maqsadlarini, Blum taksonomiyasi toifalari (bilim, tushunish, qo'llash, tahlil, sintez, baholash)ga muvofiq holda tabaqalashtirish; talabalarda amaliy ko'nikma va malakalarni bosqichma-bosqich shakllantirish; talabalar fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga alohida e'tibor berish; o'quv materialini internetdan olingan axborotlar bilan davriy ravishda boyitib borish.

O'qitishda amal qilinadigan pedagogik texnologiya qoidalari:

Ekvivalent amaliyot qoidasi: talabalarni o'qitish va bu jarayondan ko'zlangan harakatlar hamda uning yakuniy test topshirig'ida belgilangan o'quv harakatlari bir xil sharoitda o'tkazilishi lozim.

O'xshash amaliyot qoidasi: talabalar test (imtihon)da qanday harakatlarni ko'rsatishlari talab qilinsa, ular o'quv jarayonida ham ana shunga o'xshash mashq qilishlari lozim.

Natijani bilish qoidasi: har bir o'tkazilgan nazorat natijasi talabaga tezlik bilan ma'lum qilinishi zarur.

Ijobiy mustahkamlovchi reaksiyalar qoidasi: talabaning har bir yutug'iga o'qituvchi o'z vaqtida reaksiya qilib, uni rag'batlantirib borishi kerak. Ularning o'quv harakatlari jazolanmaydi, bu holda talabalarni yana bir marta urinib ko'r, buni boshqatdan o'rganib

chiqishning lozim kabi ilhomlantiruvchi soʻzlar bilan ishlashga undash lozim.

Ta'lim jarayoniga pedagogik texnologiyalarni tadbiq qilish me-xanizmi: ular: pedagogik jamoani zamonaviy pedagogik texnologiyalar asoslari bilan tanishtirish, ma'ruza, adabiyotlar tavsiya etish; zamonaviy pedagogik texnologiya asosida ishlashni xohlovchi o'qituvchilar jamoasini aniqlash, bu orqali ularga pedagogik texnologiyani qo'llashdan ko'zda tutilgan maqsadni, uning mohiyatini yetkazish; seminar, trening, individual maslahat berish; ko'rgazmali darslar tashkil etish kabi tashkiliy ishlarni amalga oshirish; zamonaviy texnologiya asosida ishlovchilarning ishini nazorat qilish, metodik yordamlar ko'rsatish, ularning hisobotlarini eshitib borish; zamonaviy pedagogik texnologiya bo'yicha ishlash uchun zarur didaktik materiallar, vositalar xonasini tashkil etish; yangilanishning uzluksizligi, davomiyligini ta'minlash.

Pedagogik texnologiyalardan foydalanib o'quv mashg'ulotlarini olib borish ketma-ketligi: DTS Davlat talablari. Umumiy maqsadlar - o'quv dasturi miqyosida va o'zlashtirish darajalari bo'yicha tabaqalashtirib aniqlanadi, talabaarga birinchi mashg'ulotda e'lon qilinadi; o'qituvchi maqsadlari - mashg'ulotning ta'lim funksiyalarini to'la qamrab olgan (ta'limiy, tarbiyaviy, rivojlantiruvchi) maqsadlari belgilanadi; o'quv maqsadla-riga to'la erishish uchun talabalarga sharoit yaratiladi;

Talaba maqsadlari - o'quv material didaktik tahlil qilinadi; mashg'ulotdan kutiladigan o'qish natijalar (talabalar topshiriqlari)

C) Yakuniy davlat attestatsiyasi, ichki, oraliq nazoratlar.

D) Ichki, oraliq, yakuniy, joriy nazoratlar.

152. Ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etish usuli va olinajak natija, pedagogik boshqarish va tahsil oluvchilarning bog'liqligi o'qitishning qaysi qonuniyatiga mos keladi?

A) O'qitish maqsadi, mazmuni, vositalari va shakllarini ijtimoiy muhitga bog'liqligi qonuni.

B) Tarbiyalovchi va rivojlantiruvchi ta'lim qonuniyati.

C) Ta'lim-tarbiya jarayonining tahsil oluvchilar faoliyati xarakteriga bog'liqligi qonuni.

D) O'qitishda nazariya va amaliyotning birligi va uzviy bog'liqligi qonuni.

153. Namunaviy dastur asosida qanday dastur ishlab chiqiladi?

A) Mualliflik o'quv dasturi.

B) Ishchi dastur.

C) O'quv dasturi.

D) To'g'ri javob berilmagan.

154. Talabalarning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish shakllari qaysi qatorda to'g'ri ko'rsatilgan?

A) Ijtimoiy-foydali mehnat.

B) Sport, sog'lomlashtirish ishlari.

C) Turli yo'nalishlardagi to'garaklar tashkil etish.

D) Barcha javoblar to'g'ri.

155. Shaxsning barkamolligini ta'minlovchi manbalar qaysi javobda to'g'ri berilgan?

A) Xalqimizning ma'naviyat, axloq-odob va ma'rifat bilan bog'liq qadriyatlar.

B) Xalqimizning huquqiy va ma'naviy qadriyatlar.

C) Xalqimizning ijtimoiy, huquqiy, diniy qadriyatlar.

D) Xalqimizning ma'naviy va umuminsoniy qadriyatlar.

156. O'quv qo'llanmaga xos xususiyatlar qaysi qatorda ko'rsatilgan?

A) Darslikni qisman to'ldiradi.

- C) Suhbatlashish, tushuntirish odobidir.
 D) Bahsga kirisha olish odobidir.
148. O'z-o'zini tarbiyalash metod va usullari qaysi qatorda to'g'ri berilgan?
- A) Ekste nsiv, taxminiy, metodologik, kommunikativ, psixologik, hamkorlikdagi ijodkorlik.
 B) O'z-o'ziga ko'rsatma berish, o'z-o'zini nazorat qilish, o'z-o'ziga hisobot berish, o'z-o'zini ishontirish, o'z-o'ziga buyruq berish, o'z-o'zini majbur etish.
 C) O'z-o'zini boshqarish, muomalada o'zini ko'rsata olish, o'z nutqini to'g'ri tuza olish va boshqalar.
 D) O'z ustida ishlash, o'z-o'zini tarbiyalash, o'z-o'zini takomillashtirish.
149. Pedagogika fani ilmiy tadqiqot metodlarining asosiylari qaysi qatorda ifodalangan?
- A) Suhbat, ma'ruza, bahs-munozara, namuna.
 B) Kuzatish, suhbat, eksperiment, maktab hujjatlarini o'rganish, anketa, savol-javob, bolalar ijodini o'rganish, test.
 C) Ijtimoiy ongini shakllantirish, faoliyatni tashkil etish va ijtimoiy xulq-atvor normalarini shakllantirish, rag'batlantirish, o'z-o'zini tarbiyalash.
 D) Suhbat, kuzatish, savol-javob, algoritm, analiz va sintez.
150. Berilgan tushunchalarni shakllantirish ketma-ketligi qaysi javobda to'g'ri ifodalangan?
- A) Malaka—ko'nikma—bilim—tushuncha.
 B) Ko'nikma—bilim—malaka—tushuncha.
 C) Tushuncha—bilim—ko'nikma—malaka.
 D) Ko'nikma—bilim—tushuncha—malaka.
151. Oliy o'quv yurtidagi ta'lim sifatini nazorat qilish usullari qaysi javobda to'g'ri ko'rsatilgan?
- A) Ichki nazorat, joriy, oraliq, yakuniy, tashqi, davlat, jamoat, yakuniy davlat attestatsiyasi nazoratlari.
 B) Yakuniy, tashqi, davlat jamoat nazoratlari.

aniqla-nadi, ular o'zlashtirish darajalari va fe'llarda ifodalanadi; talabalarga oldindan e'lon qilinadi; topshiriqlar tuzish – talabalar topshiriqlarini nazorat turlari bo'yicha topshiriqlar (test, yozma, og'zaki)ga aylantiriladi; talabalar vazifalari o'zlashtirish darajalari bo'yicha tabaqalanadi; muammoli o'qitish elementlari va interfaol usullardan foydalaniladi, talabalarga oldindan e'lon qilinadi; qaytuvchan aloqa – nazorat turi, shakli va sharoiti aniqlanadi; nazorat natijasiga asosan mashg'ulotning didaktik konstruksiyasi va aniq o'quv maqsadlariga tuzatishlar kiritiladi; navbatdagi mashg'ulot loyihalanadi.

Mustaqil ta'lim jarayonini loyihalash bosqichlari: umumiy pedagogikadan mustaqil ta'lim mavzulariga doir materiallarni yig'ish; mustaqil ta'lim maqsadi va vazifalarini belgilash; mazmunini ishlab chiqish; shakl, usul va vositalarini tanlash; vaqt o'rnini belgilash; mashqlar tizimini ishlab chiqish; talabalar mustaqil ish faoliyatini nazorat qilish va test tizimini ishlab chiqish.

Mustaqil ta'lim maqsadlari sohalari: **Kognitiv** - umumiy pedagogikadan na-zariy bilim, aqliy layoqat va ko'nikma sohasi: umumiy pedagogikadan nazariy o'quv mate-rialni eslash, tushunish, tahlil qilish va natijalarini baholay olish. **Psixomotor** - umumiy pedagogikadan mustaqil va amaliy ishlarini bajarishdagi hat-ti-harakatlar bilan bog'liq ko'nikmalar sohasi: umumiy pedagogikaga doir materiallar bilan ishlash, asbob-uskunalarni qo'llash va ishlata bilish. **Affektiv** –umumiy peagogikadan mustaqil ta'lim mashg'ulotlarida talabalarning o'zini tutish va xulqi bilan bog'liq

ko'nikmalar sohasi: kasbga va mehnatga qiziqishga intilish, mas'uliyatni anglagan ravishda faoliyat ko'rsatish.

Blum taksonomiyasi: **Bilish:** bu kategoriya umumiy pedagogikadan o'rganilgan materialni eslab qolish va qayta tiklashni belgilaydi. Bunda talaba atama-shunoslikni, muayyan faktlarni ishoralar, belgilar rivojlanish yo'nalishini, klassifikasiyalashni, sinov mezonini, baholashni, hodisalarni izoh-lash va tushuntirishni bilishi kerak. Talabani o'zlashtirish darajasini aniqlashtirish turidan boshqasiga, uni bir tildan ikkinchi tilga o'zgartira oladi, talaba o'zi fizik hodisalar haqida gapira oladi va uni bayon qilib yoza oladi: voqeaning keyingi oqibati haqida aytishi mumkin, bunda o'quvchining o'zlashtirishi test asosida bo'ladi. **Tushunish:** umumiy pedagogikaga doir materialning bir iborasini ishlab chiqish - yuqori samara beradigan tamoyil, qoida, usul, shakl; axborot-kommunikasion vositalar tanlanadi; **Qo'llash:** umumiy pedagogikadan o'rganilgan materialdan amaliyotda foydalana bilishni angla-tadi. Bunga umumiy pedagogikaga oid qoida, usul, tushuncha, qonun, tamoyil va nazariyalarni amalda qo'llay olish kiradi. Bunda talaba ularni aniq amaliy vaziyatlarda qo'llay olishini namoyish qiladi. **Tahlil:** mustaqil ta'lim materialini alohida qismlarga ajratishni, ular o'rtasidagi o'zaro aloqador-likni aniqlash, mustaqil ta'lim natijalarini tushunish va qo'llashga nisbatan anchagina yuqori darajada ekanligi bilan xarakterlanadi. Bunda o'quvchi noaniq taxminlarni ifodalaydi, fikrlash mantig'idagi xato va kamchiliklarni ko'ra oladi, dalil hamda sabablar o'rtasidagi

C) ilm, fan va madaniyatni yanada rivojlantirish.

D) Dunyoviy aloqalarni bir-biri bilan bog'lash.

144. Birinchi Prezidentimiz I.A.Karimov tavsifi bo'yicha pedagogning asosiy maqsadi nimadan iborat?

A) Har bir talabani mustaqil fikrlashini rivojlantirish.

B) Bilim berish.

C) Bilim va amaliy ko'nikmalarni shakllantirish.

D) Talabalarni mustaqil hayotga tayyorlash.

145. «Metod» — bu...

A) Grekcha so'zdan olingan bo'lib, uslub demakdir.

B) Bu lotincha so'zdan olingan bo'lib, axborot uzatish usulidir.

C) Bu yunoncha «yo'l-yuriq», usul orqali maqsadga erishish demakdir.

D) Pedagogik texnologiyani tarkibiy qismi.

146. Uzluksiz ta'lim tizimi turlari qaysi qatorda to'liq va to'g'ri ko'rsatilgan?

A) O'rta ta'lim, o'rta maxsus, oliy ta'lim, kadrlar malakasini oshirish.

B) Bog'cha, maktab, institut, akademiya, malaka oshirish universitetlari.

C) Maktabgacha ta'lim, umumiy o'rta ta'lim, maktab, oliy o'quv yurtlari, akademik litseylar, universitetlar, malaka oshirish institutlari.

D) Maktabgacha ta'lim, umumiy o'rta ta'lim, professional ta'lim, oliy ta'lim, oliy o'quv yurtidan keyingi ta'lim, kadrlarning malakasini oshirish, ularni qayta tayyorlash, maktabdan tashqari ta'lim.

147. O'qituvchining talabalar bilan muloqotida shirinsuxanligi, xushmuomalaligi, muloyimligi — bu ... Nuqtaning o'rni to'ldiriladigan to'g'ri javobni toping.

A) Kommunikativ qobiliyatdir.

B) Induktiv, deduktiv metodlardan foydalanisliidir.

- A) Shakl.
- B) Metod.
- C) Didaktika.
- D) Pedagogika.

140. O'qitishning texnik vositalaridan foydalanish metodi qaysi

metodlar guruhiga kiradi?

- A) O'qitishning ko'rgazmalilik metodlari.
- B) O'qitishni og'zaki bayon qilish metodi.
- C) O'qitishning amaliy metodlari.
- D) Mustaqil ish metodlari.

141. Ehtiyoj deb nimaga aytiladi?

A) Ma'lum xatti-harakatlarning zarurligini anglash.
 B) Odamning yashashi va rivojlanishi uchun zarur bo'lgan narsalarga muhtojligini his etish holati bo'lib, u kishining faolligi manbai tariqasida namoyon bo'ladi.

- C) Odamning biologik ehtiyojlarini anglashi.
- D) Kishining madaniy boyliklarga bo'lgan muhtojligini anglashi.

142. Quyidagi fikrlarning qaysi biri shaxsni aniq ta'riflaydi?

- A) Shaxs — ijtimoiy munosabatlar majmuyidir.
- B) Shaxs — psixik taraqqiyotning ma'lum darajasiga erishgan odamdir.
- C) Shaxs — kishining o'z-o'zini bilib olish jarayonida o'zini yaxlitligicha idrok qilish va o'zini o'zgalardan ajratib olgan holda «men» deb his etishidir.
- D) Shaxs — jamiyatning qobiliyatli a'zosisidir.

143. O'zbekiston Respublikasida ta'lim sohasidagi islohotning asosiy maqsadi — bu:

- A) Insonning har tomonlama rivojlanishi va kamol topishi.
- B) Hayot ekologiyasini yaxshilashi.

tafovutlarni aniqlaydi, bog'lanishlarni tahlil qila oladi. **Sintez:** umumiy pedagogikadan yangi sxema va tarkibiy tuzilishlar yaratishni o'z ichiga olgan hamda ijodiy xarakterga ega bo'lgan faoliyatni nazarda tutadi. Bunda talaba, umumiy pedagogika mustaqil ta'lim materialining mantiqiy tuzilishini yozma matn shaklida baholaydi, xulosalarni berilgan kattaliklarga mosligini aniqlaydi, ichki mezonlardan kelib chiqqan holda tajriba o'tkazish rejasini tuzadi. **Baholash:** bu umumiy pedagogika mustaqil ta'lim materialining ahamiyatiga aniq maqsad nuqtai nazaridan baho berishni anglatadi. Bunda talaba material xulosalarining berilgan kattaliklarga mosligini aniqlaydi, faoliyatning ahamiyatiga baho beradi.

Blum savollari: Bilish-(faktli-daliliy bilish)ga oid savollar: a) Qayerda, qachon nima sodir bo'ldi...? b) Qayerda o'ylash-gan...? v) Qachon...?. **Tu-shunish** - (ma'nosini anglash)ni ko'rsatuvchi savollar: a) O'z so'zingiz bilan bayon qiling? b) Tafsilotini yozing? v) Bulardan...qaysi biri namuna?. **Qo'llash** - (amaliy ahamiyat)ga oid savollar: a)...qayoqda, qanday qo'llaniladi? b) Bu nima uchun sodir bo'ladi? v) Bu qonun qanday qo'llanilishi mumkin?. **Tahlil** - (yaxlitlikni tarkibiy qismlarga ajratish va ular orasidagi bog'lanishlarni o'rnatish)ga oid savollar: a) Taqqoslang? b) Eng muhim xususiyatlari nima? v) Turkumlang?. **Sintez** - (alohida qismlardan mantiqiy yangi yaxlitlikni vujudga keltirish)ga oid savollar: a) _ rejasini tuzing? b) Buni siz qanday yaratgan bo'lar edingiz? v) Mavzuning eng muhim jihat-larini belgilang?. **Baholash**

- (qaror qabul qilish, xulosa yasashni udda-lash)ga oid savollar: a) _ga munosabat bildiring? b) Namuna talabga javob beradimi? Nima uchun? v) Qaysi mezonlarga asoslanib baholash mumkin?.

Blum taksonomiyasi toifalariga oid fe'llar: Bilish: esga tushiradi, eslab qoladi, axborot beradi, aytib beradi, takrorlaydi, tanlaydi. **Tahlil:** ajratadi, turkumlaydi, saralaydi, guruhlaydi, bo'lib chiqadi, tizimlaydi. **Tushunish:** tavsiflaydi, belgilaydi, izohlaydi, ochib beradi, qayta ishlaydi, tadbiriq etadi, foydalanadi. **Sintez:** umumlashtiradi, reja tuzadi, insho yozadi, loyihalaydi, yaratadi, hosil qiladi. **Qo'llash:** yechadi, hisoblaydi, amalga oshiradi, namoyish etadi. **Baholash:** tashhislaydi, munosabat bildiradi, isbotlaydi, nazorat qiladi, mezonga solishtiradi.

Interfaol usullar:

	Guruhlar va metodlarning nomlanishi	Qisqacha tavsifi
1. Tushunchalarni analish qilish va tartibga solish		
	Klaster	Tushuncha to'g'risida kengaytirilgan yangilik
	Kategorial ma'lumot	O'xshash tushunchalarni umumlashtirish
	Adashgan mantiqiy zanjir	Vaqtincha ketma-ketlik
	Sinkveyn	Axborotlarni yig'ish, tushunchalarni aniq ochish
2. Fikrlashni faollashtiruvchi savollar va metodlar		
	Bumerang	Savollar almashuvi

egallaydi?

- A) Laboratoriya ishi.
- B) Yangi mavzu bayoni.
- C) Mustaqil ish.
- D) Takrorlash.

135. O'quv materialini tanlashda qaysi tamoyilga rioya qilish kerak?

- A) Osondan boshlash kerak.
- B) Talabalarga faqat oson mavzularni o'tish kerak.
- C) O'quv materialining soddadan murakkabga tomon rivojlanib borishi.
- D) Faqat murakkab mavzuni o'rgatish.

136. O'qitish jarayonida nazoratning rivojlantiruvchi funksiyasi qaysi qatorda to'g'ri ko'rsatilgan?

- A) Talabalarda barqaror diqqatni vujudga keltirish.
- B) Xotirani mustahkamlash.
- C) O'z-o'zini nazorat qilish va baholash.
- D) Hamma javoblar to'g'ri.

137. Ta'lim mazmunini integratsiyalashda integrasiya qanday funksiyani bajaradi?

- A) Metodologik.
- B) Kasbiy (kasbga) yo'nalganlik.
- C) Muammoli rivojlantiruvchi.
- D) Tizimlashtirish.

138. O'qitish metodlarini tanlash nimalarga bog'liq?

- A) Mashg'ulot turi va tipiga.
- B) Mashg'ulot mavzusiga.
- C) O'quv materialining mantiqiy yo'nalishi, mazmuni va mustaqil ish xarakteriga.
- D) O'qituvchining bilimiga.

139. Quyida tushirib qoldirilgan so'z qaysi javobda ko'rsatilgan? so'zi muayyan maqsadga erishish yoki bilish yo'li degan ma'noni anglatadi.

129. Tasviriy vositalarni toping.

1. Gerbariy. 2. Model. 3. Xarita. 4. Mulyaj. 5. O'quv kinofilmi.
6. Mikropreparatlar. 7. Qo'l preparatlar. 8. Sxemalar.

A) 1,3,5,7. B) 1,6,7,8. C) 1,4,6,7. D) 2,3,4,8.

130. Qaysi olimning qarashlarida inson kamolotining asosiy mezonini ko'rsatilgan.

- A) Ibn Sino.
- B) Al-Forobiy.
- C) Beruniy.
- D) Al-Xorazmiy.

131. Ma'ruza metodining asosiy xususiyati qaysi qatorda berilgan?

- A) Qiziqarli va obrazli tashkil qilinishi.
- B) Mashg'ulotning barcha vaqtini qamrab olishi.
- C) Mashg'ulotda suhbat va hikoya metodlarining birgalikda qo'llanilishi.
- D) Bitta mavzuni boshdan oxirigacha tushuntirishga mo'ljallanganligi.

132. Savol-javob usuli keltirilgan o'qitish metodlarining qaysi birida ko'proq qo'llaniladi?

- A) Hikoya.
- B) Ma'ruza.
- C) Seminar.
- D) Suhbat.

133. Quyidagi tushunchalarning soddadan murakkabga tomon to'g'ri joylashish tartibini ko'rsating.

- A) Metodika metodologiya metod texnologiya usul.
- B) Metod metodika usul metodologiya texnologiya.
- C) Usul metod metodika metodologiya texnologiya.
- D) Texnologiya metodologiya usul metod metodika.

134. Yangi bilim berish mashg'ulotida nima asosiy o'rinni

	Ko'zguli savollar	Ma'nosini aytib berish
	Muallifga savollar	Mazmunini oydinlashtirish
	O'qituvchiga savollar	Xilma – xillik
	Muammoli savollar	Fikrlarni faollashtirish
	Fokuslovchi savollar	Aniqlashtirish
	Konseptual savollar	Nazariy
	Savol berish usullari	Tavsiya etish
	Keys-stadi	Tajriba holatlari bo'yicha qaror qabul qilish
	Dastlabki terminlar	Kalit so'zlar
	Yo'naltiruvchi leksiya	Interfaol
	Kutilajak natija	Ha yoki yo'q fikri
3. G'oyalarning paydo bo'lishi		
	6-3-5 metodi	Epchillik
	Aqliy hujum	Ozod qilish
	Yalpi aqliy hujum	Maslahat beruvchi
	Natija ko'rinishi	Ko'z bilan ko'rish
	Jarayon ko'rinishi	Ko'z bilan ko'rish
	Yakunlovchi natija	Umumlashtirish
4. Grafik tashkilotchilar		
	Ma'nolar xususiyatini analiz qilish	Mazmunni analiz qilish
	Chiqish xaritasi	Mashg'ulot natijasi
	Venna diagrammasi	Farqlash va birlashtirish
	Bilaman/Bilishni xohlayman/Bilib oldim	O'qitish yo'li
	Konseptual xarita	Solishtirish
	T-sxema	Taqqoslash
5. Munozaralar		
	Muzokaralar	Qoida bo'yicha tortishuv

	So'zlashuv profili	Qarama-qarshi so'zlashuv
	Munozara	Ijodiy va nostandart tafakkurni rivojlantirish, haqiqatni izlash
	Oxirgi so'zni menga bering	Rag'batlantirish
	Bir-birini kesib o'tuvchi munozaralar	"Ha"- "qarshiman"
	Burilish munozarasi	Qarashlarning ko'p variantligi
	Tanqidiy munozara guruhla-ri	Obyektiv xaqiqatni bilish mumkinligi
	Metamunozara	Fikr yuritish
	Stol o'rtasidagi ruchka	O'z fikrini bayon qilish imkoniyati
	Estafeta	Faollikka chaqirish
6. Birgalikda o'qitish		
	Akvarium	Turli xil ko'rinish
	Hamkorlikda o'qitish	Birgalikda ishni tashkil etish
	Zigzag 1	O'qituvchi rolida, hamkorlikda ta'lim olish.
	Zigzag 2	O'qituvchi rolida, hamkorlikda ta'lim olish.
	Aylana stol	Birgalikdagi ijod
	Kubik	6 ta nuqtai nazardan qarash
	Kichik guruh	Hamma birgalikda
	O'ylang/Juftlikka bo'li-ning/Fikrlarni almashing	Ikkovlon tayyorgarlik
	Kichik guruhlarda fikrlar almashish	Ishni ketma-ket muhokama qilish
	Uch satxli intervyu	Konsensusga yo'l
7. Baholash va o'z-o'zini baholash		
	Hamkorlikda baholash	Sherik fikri

123. Taassuf ta'limotining asoschisi qaysi qatorda to'g'ri ko'rsatilgan?

- A) Al-Forobiy.
- B) Al-Farg'oniy.
- C) Yan Komenskiy.
- D) Ahmad Yassaviy.

124. Markaziy Osiyoda qaysi asrlarda "Femuriylar saltanati" hukmronlik qilgan?

- A) XIV—XV asrlarda.
- B) IX—X asrlarda.
- C) V—VI asrlarda.
- D) XII—XIII asrlarda.

125. «Ziji Ko'ragoniy» nomli astronomik jadval kim tomonidan tuzilgan?

- A) Ahmad Yassaviy.
- E) Al-Farg'oniy.
- C) Mirzo Ulug'bek.
- D) Al—Forobiy.

126. Bilimlarni tekshirish turlari qaysi qatorda to'g'ri ko'rsatilgan?

- A) Joriy, yakuniy va tematik.
- B) Chorak, mustaqil.
- C) Individual tekshirish.
- D) A va B javoblar to'g'ri.

127. Og'zaki bayon metodlari o'z ichiga qaysi metodlarni oladi?

- 1. Suhbat. 2. Mustaqil ishlash. 3. Ko'rgazmalilik. 4. Ma'ruza. 5. Muammoli izlanish. 6. Hikoya. 7. Umumlashtirish.
- A) I,4,6. B) 2,4,6. C) 1,3,5. D) 1,2,3,4,5,6.

128. Tabiiy obyektlarni toping.

- 1. Gerbariy. 2. Model. 3. Xarita. 4. Mulyaj. 5. O'quv kinofilmi. 6. Mikropreparatlar. 7. Ho'l preparatlar. 8. Sxemalar.
- A) 1,3,5,7. B) 1,6,7. C) 1,4,6,7. D) 2,4,6,8

119. «Badan tarbiyasi — sogʻliqni saqlashda ulugʻvor usuldir» — ushbu fikr muallifini toping.

- A) Al - Forobiy.
- B) Al- Fargʻoniy.
- C) Ibn Sino.
- D) Alisher Navoiy.

120. «O qish» kitobi, «Yengil adabiyot» darsliklarining muallifini koʻrsating

- A) Al-Forobiy.
- B) Al - Fargʻoniy.
- C) Hamza.
- D) Alisher Navoiy.

121. Darsning asosiy maqsadi nimadan iborat?

A) Bola intellektini, tafakkurini teranlashtirishni rivojlanib boruvchi usul yordamida amalga oshirishdir.

- B) Oʻqitishdan iborat.
- C) Oʻrgatishdan iborat.
- D) Oʻzlashtirishga erishishdan iborat.

121. Didaktik maqsadning mazmuni toʻgʻri koʻrsatilgan qatorni koʻrsating.

A) Darsda oʻrganilayotgan mavzu boʻyicha bilimlarni oʻzlashtirish va malakali taʼsir usullarini shakllantirish.

- B) Tarbiyalashning mazmuni.
- C) Taʼlimning mazmuni.
- D) Rivojlantirishning mazmuni.

122. Oʻquv-tarbiya jarayonida rivojlantiruvchi usulning maqsadi nimadan iborat?

- A) Taʼlimning mazmunidan.
- B) Tarbiyaning mazmunidan.
- C) Bolaning kamolotiga uygʻunlik baxsh etish, goʻzallikka boʻlgan tabiiy intilishni qoʻllab-quvvatlash, unda ijobiy his-tuygʻular uygʻotish.
- D) Bilishga boʻlgan ehtiyojni qondirish.

	Portfolio	Baholash uchun materiallar
	Ahamiyatlilik chizigʻi	Muhimlik haqida fikr
8. Yozma ishlar		
	Analitik umumlashtirish	Referat
	Asoslovchi esse	Asoslash
	Assosiativ xat	Oʻqib chiqilganlar haqida fikr
	RASHM (berilgan mavzu boʻyicha yozma ish)	"Rol-Auditoriya-Shakl-Mavzu"
	Galeriya boʻyicha davra	Ishni muhokama qilish
	10 daqiqali Esse	Kichik yozma ish
	5 daqiqali Esse	Kichik yozma ish
9. Oʻqitish		
	Ikki qimsli kundalik	Gʻoyalar, sanalar analizi
	Insert	Matn bilan ishlash, matnlar analizi
	Yoʻnaltiruvchi oʻqitish	Muayyan dalillar asosida oʻqitish
	Hamkorlikda izlanish	Matn boʻyicha savollar
	Juftlikda oʻqish	Maʼruzachi va opponent
	Oʻqish va oʻqib chiqilganlarga reaksiya	Tanqidiy analiz
	Strategiya 4-P	Mavzuni sharhlash

Taʼlim vositalari: oʻqituvchilar uchun (oʻquv-metodik qoʻllanma, metodik tavsiya, metodik ishlanma, oʻquv dasturlari, dars rejasi, maʼruza matni); talabalar uchun (darslik, oʻquv qoʻllanma, jadvallar, tarqatma materiallar, texnologik xaritalar, topshiriq varaqasi, interfaol usullar); mustaqil taʼlim mashgʻulotlarini oʻtkazish uchun (plakatlar, modellar, maketlar, jihozlar, audiovizual, vositalar, texnik vositalar, real vositalar).

Ma'lumot olish va ularni qayta ishlash uchun–mantli (o'quv dastur, maxsus darslik, ma'ruza matn, tarqatma material hamda nazorat varaqalari); umumiy tasavvurni vujudga keltirish uchun–tasvirli (fotosurat, chizma sxema, jadval, plakat hamda tasvirlar); jarayonlar to'g'risida tasvir va ovoz or-qali tasavvurni vujudga keltirish uchun – audiovizual (vidofilm, kom-paktdisk, audio kasseta, Power Point materiallari, elektron darsliklar); tasvir va matnni yozish, saqlash uchun – yordamchi (doska, pinbord doskasi, videoprojektor ekrani bilan, kompyuter, flipchart, videomagnitofon, televizorlar); o'rganilayotgan obyektning modeli orqali u haqida tasavvur hosil qilish uchun – modeli (model, maket, trenajer, mulyajlar); o'rganilayotgan obyektlar haqida haqiqiy tasavvurni vujudga keltirish uchun asbob uskuna, stanok, yarim tayyor va tayyor mahsulotlar hamda xom ashyolardan foydalanish mumkin. Nazariy darslarda asosan mantli va yordamchi vositalardan, amaliy mashg'ulotlarda esa ko'proq tasvirli va real vositalardan foydalaniladi.

Ta'lim shakllari: ta'limning an'anaviy shakllari (yangi bilimlarni bayon qilish, o'tilgan materiallarni mustahkamlash, bilim, ko'nikma va malakalarni tekshirish, kirish, takroriy, umumlashma va aralash darslar); yakka tartibdagi ta'lim (repititorlik); ta'limning noan'anaviy shakllari (ma'ruza, seminar, amaliy, mashg'ulotlari, ekskursiya, bahs-munozara, davra stoli, viktorina, matbuot konferensiyasi, mo'jizalar maydoni va b.q.).

mustahkamlash, uyga vazifa berish.

- C) Tashkiliy qismlarning ochib berilishi.
- D) Darsni har turli o'yinlar orqali o'tish.

114. Mehnat tarbiyasiga doir darslar qatorini aniqlang.

- A) O'qish, husnixat, musiqa, adabiyot.
- B) Ona tili, tarix, geografiya, musiqa.
- C) Tabiat, tasviriy san'at, jismoniy tarbiya.
- D) Mehnat darsi.

115. XV asrda yashab ijod etgan mutafakkirlar qaysi qatorda to'g'ri ko'rsatilgan?

- A) Al-Forobiy, Ibn Sino.
- B) Al-Farg'oniy, Mirzo Ulug'bek.
- C) Ibn Sino, Al-Farg'oniy.
- D) Alisher Navoiy, Mirzo Ulug'bek.

116. Abu Rayhon Bcruniyning «Saydana» asaridan qaysi tarbiya turida foydalanish mumkin?

- A) Ekologik tarbiyada.
- B) Axloqiy tarbiyada.
- C) Jismoniy tarbiyada.
- D) Nafosat tarbiyasida.

117. Podshoh, sarkarda, tarixchi, mashshoq, ovchi va bog'bon, sayyoh va tabiatshunos bo'lgan alloma kim?

- A) Al- Forobiy.
- B) Al- Farg'oniy.
- C) Bobur.
- D) Alisher NaVoiy.

118. O'quvchilarni jismoniy tarbiyalash qaysi asosiy vazifa larni hal qiladi?

- A) Sog'liqni mustahkamlash, tana a'zolarini chiniqtirish, jismoniy jihatdan to'g'ri rivojlanish.
- B) Axloqiy tarbiyalash.
- C) Mehnat tarbiyasi.
- D) Vijdon tarbiyasi.

- B) Ustozning jiddiy e'tiboriga.
- C) Oila va maktabning bolaga bir xilligiga.
- D) Muhitning ta'siriga.

109. «Har bir kishining fe'l-atvoriga qarab tarbiyani ikki usul — ixtiyoriy va majburiy usullar bilan amalga oshirish mumkin», degan fikr muallifi kim?

- A) Al-Forobiy.
- B) Al-Farg'oniy.
- C) At-Termiziy.
- D) Alisher Navoiy.

110. Qanday odobga ega bo'lgan o'qituvchi o'quvchilar orasida obro' qozonadi?

- A) Estetik odobga ega bo'lgan o'qituvchi.
- B) Pedagogik odobga ega bo'lgan o'qituvchi.
- C) Muomala odobiga ega bo'lgan o'qituvchi.
- D) O'z-o'zini hurmat qiladigan o'qituvchilar.

111. Navoiyning qaysi asarlarida o'qituvchi odobiga doir talablar bayon qilingan?

- A) «Sab'ayi sayyor».
- B) «Mahbul ul-qulub».
- C) «Layli va Majnun».
- D) «Farhod va Shirin».

112. Muammoli ta'lim bo'yicha tadqiqot olib borgan olimlar qaysi qatorda ko'rsatilgan?

- A) M.Mahmutov, R.A. Mavlonova.
- B) O.To'rayeva, O.Hasanboyeva.
- C) O.To'rayeva, M.Haydarov.
- D) M.Haydarov, O.Hasanboyeva.

113. Yangi bilim beruvchi dars turining tuzilishi to'liq berilgan qatorni toping.

- A) Uy vazifalarini so'rab, tekshirish, yangi material bayoni, uy vazifasini topshirish.
- B) Tashkiliy qism, yangi mavzu bayoni, yangi mavzuni

Ta'lim beruvchining shaxsiy sifatlari: talabchanlik, halollik, do'stonalik, mahoratilik, referentlik, odillik, xushmuomalalik.

Ta'lim beruvchining o'qitishni bilishi: o'quv jarayoni muhiti va uni ta'minlash; psixologik-pedagogik tayyorgarlik; chet tillarini bilish; bilimi chuqurligi, bilimdonlik, zakovati, kasbiy malaka; yangi pedagogik texnologiyalarni bilish; ilmiy metodik ishlar, ilmiy-tadqiqot ishlar, o'z ishini doimiy takomillashtirib borishga intilish, me'yoriy hujjatlarni bilish, kompyuter texnologiyalarini bilish.

Mustaqil ta'lim maqsadlariga erishish: o'quv yilining boshida talabalar mustaqil o'rganishi lozim bo'lgan aniq dasturga oid boshlang'ich bilimlar darajasini aniqlash uchun test sinovidan o'tkaziladilar. Bunda ushbu bo'limning har bir talaba tomonidan to'la o'zlashtirilishi nazarda tutiladi; so'ngra dastlabki blok test o'tkaziladi. Uning vazifasi talaba qaysi mustaqil ta'lim maqsadlarini qaysi darajada egallaganligini aniqlashdir (me'yor 85 foiz); dastlabki test sinovi natijasiga asosan o'qituvchi har bir talaba uchun ko'rsatma tuzadi, unda mustaqil ta'lim faoliyatining barcha turlari: o'qituvchidan yakka tartibda maslahat olish, darslik va boshqa nashr etilgan materiallar bilan ishlash, texnik vositalardan foydalanish, guruh bo'yicha mashg'ulot o'tkazish va h.k.bayon etiladi; talaba mustaqil ta'lim materialini oladi va uni qismlar bo'yicha o'zlashtirib boradi. Har bir qismni o'zlashtirib bo'lgandan so'ng testdan o'tadi va u talab etilgan daraja (85 foiz) o'zlashtirganligini ko'rsatishi zarur. Faqat shundan so'nggina, unga boshqa mustaqil ta'lim maqsadini o'zlashtirish uchun o'tishiga ruxsat

beriladi; talaba barcha mustaqil ta'lim maqsadlarini o'zlashtirib bo'lgandan so'ng, u mazkur blok bo'yicha yakunlovchi test – sinovidan o'tadi. Bu test dastlabki testning bir varianti bo'lib, ushbu blokdagi mustaqil ta'lim materialining barcha qismlarini to'lato'kis qamrab oladi; agar talaba bir yoki bir necha mustaqil ta'lim maqsadlarini o'zlashtira olmasa, o'qitishning bu qismi boshidan takrorlanadi. Agar yakuniy testdan talaba 85 foizdan yuqori ko'rsatkichga erishgan bo'lsa, mazkur bo'limni to'la o'zlashtirgan hisoblanadi va navbatdagi bo'limni o'rganishga o'tadi. Bu bo'limga tegishli mustaqil ta'lim maqsadlari bloki bo'yicha yana dastlabki testdan o'tadi.

Talabaning matni mustaqil o'rganishida maqsadni aniqlashti-rish: mavjud ma'lumotlar va xulosalarni birbiridan farqlash; dalillar va taxminlarni bir-biridan farqlash; sabab-oqibat aloqalarni ajratib ko'rsatish; mulohazalardagi xatoliklarni aniqlash; hodisa mohiyatiga bog'liq bo'lmagan ayrim muhim fikrlarni ajratish; asoslangan va asoslanmay berilgan baholar chegarasini aniqlash; matn bo'yicha asoslangan xulosa yozish; Xulosalarning haqqoniyligini asoslaydigan belgilarni ko'rsatish.

Talabalarga mustaqil ta'lim mavzusini to'la o'zlashtirish uchun qanday o'qish kerakligi tushuntirish: guruh talabalarining hammasi yaxshi natijalarga erishadigan yangi uslub bilan o'qiydi; har bir talaba fan bo'yicha bahoni faqat yakuniy nazoratdan keyingini oladi; har bir talabaning bilimi boshqalarga nisbatan emas, balki oldin tuzilgan etalon – maqsadga solishtirib baholanadi (etalonning

- C) Kuzatuvchanlik, suhbatlashliqlik, jazolash.
 - D) Nutq qobiliyati, baholash, obro orttira olish.
104. «Ta'lim to'g'risida»gi Qonun necha moddadan iborat?
- A) 34 modda.
 - B) 44 modda.
 - C) 75 modda.
 - D) 12 modda.

105. Ta'limda bilimlarni o'zlashtirish jarayoni qaysi komponentlardan iborat?

- A) Hadislarni tahlil qilish.
- B) Olingan axborotlarni tahlil qilish.
- C) Eslab qolish va baholash.
- D) Maktab va Internet.

106. O'rta Osiyoda didaktika fanining rivojlanishiga katta hissa qo'shgan mutafakkirlar qaysi qatorda to'g'ri ko'rsatilgan?

- A) A.Qodiriy, U.Nosir, A.Oripov, Umar Xayyom.
- B) Z. Diyor, H.H.Niyoziy.
- C) Al-Xorazmiy, Forobiy, Beruniy, Ibn Sino, Umar Xayyom.

Xayyom.

- D) Y.A. Komenskiy.

107. Eng yaxshi o'qituvchi — bu:

- A) Yakka holda yondashuvchi.
- B) O'z faniga qiziqishni uyg'otuvchi.
- C) Yaxshi faoliyat ko'rsatuvchi.
- D) O'quvchilar psixikasini tushuna oladigan.

108. Tarbiya tushunchasi nima?

- A) Tarbiya ijtimoiy hodisa bo'lib, shaxsda ijobiy xislat va fazilatlarini namoyon bo'lishiga xizmat qiladi.
- B) O'z shaxsini, fazilatlarini tahlil qilish.
- C) O'z atrofidaqilar bilan yaxshi munosabatlarga kirishish.
- D) Hammaga o'rnatib bo'lish.

102. Tarbiyaning samaradorligi ko'proq nimaga bog'liq?

- A) Ota-onaning e'tiboriga.

98. «Fozil odamlar shahri» asarining muallifi kim?
- A) Al- Forobiy
 B) Al-Fargʻoniy.
 C) Ibn Sino
 D) Alisher Navoiy
99. Bolaning maktab yoshidan kichik davr yoshi qaysi javobda toʻgʻri berilgan?
- A) 3-4 yosh. 13) 1-3 yosh.
 C) 1-6 yosh.
 D) 6- 12 yosh.
100. Taʼlim mazmunini nimalar tashkil qiladi?
- A) Ilmiy adabiyotlar, uslubiy yoʻllanmalar.
 B) Oʻquv rejasi, darslik, oʻquv dasturi, darsliklar.
 C) Darslik, taʼlim haqidagi qonunlar.
 D) Darslik.
101. Bilimlarning ilmiy xususiyatga ega boʻlishi va oʻzgarib turishi qaysi tamoyilda mujassamlangan?
- A) Taʼlimning bepulligi tamoyilida.
 B) Taʼlimning ilmiyligi va dunyoviyligi tamoyilida.
 C) Qaysi tilda oʻqitish ota-onaning xohishiga bogʻliqligi haqidagi tamoyilida.
 D) Onglilik tamoyilda.
102. Oʻquvchilarning mehnat faoliyati dastlab qaycrda shakllanadi?
- A) Maktabda.
 B) Jamoada.
 C) Oilada.
 D) Tashqi muhitda.
103. Oʻqituvchiga xos qobiliyatlar toʻgʻri koʻrsatilgan qatorni aniqlang.
- A) Kuzatuvchanlik, eʼtiborlilik, nutq, tashkilotchilik.
 B) Bilish, tushuntira olish, kuzatuvchanlik, nutq, tashkilotchilik, kelajakni koʻra bilish, diqqatni taqsimlay olish.

eng yuqori koʻrsatkichini aytish kerak); ushbu etalonga erishgan har bir talabaga yuqori ballar qoʻyiladi; aʼlo ba-holar (yuqori ballar) soni chegaralanmay, shunga muvofiq-oʻzaro yordam har bir talabaning aʼlo baho olishiga imkoniyat beradi. Agar barcha talabalar bir-biriga yordam bersalar, guruhdagi barcha talabalar ham aʼlo baho olish-lari mumkin; har bir talabaga zarur boʻlgan har qanday yordam koʻrsatiladi. Agar bir usulda oʻzlashtira olmasa, unga boshqa usuldan foydalanish taklif etiladi; fanni oʻqitish jarayonida har bir talaba tashhisli tekshiruv ishlar toʻplami bilan taʼminlanadi. Ular talabani oʻzlashtirishdagi asta-sekin siljishini taʼminlaydi. Bunday tekshirishlar natijasi baholanmaydi, ular faqat talabalarga oʻz xato va kamchiliklarini aniqlashga, ularni oʻz vaqtida tuzatishga yordam beradi; joriy tekshiruv topshiriqlarini bajara olmagan talabaga darhol alternativ (teng kuchli) mustaqil taʼlim topshiriqlarini tanlash taklif etiladi. Ularga yoʻl qoʻyilgan xato va tushunmovchiliklarini bartaraf qilishga yordam beriladi; bunday imkoniyat-lardan oʻz vaqtida zudlik bilan foydalanish kerak, aks holda xato va tushunmovchiliklar yigʻilib, kelgusi mustaqil taʼlim materialini oʻrganishda jiddiy qiyinchiliklar tugʻdiradi.

Mustaqil taʼlim mashgʻulotlarni pedagogik texnologiya boʻyicha lo-yihalashga amal qilish tartiblari: mustaqil taʼlim mashgʻulotining tashkiliy (boshlangʻich qismida) talabalarda ushbu mavzuni oʻrganishga ichki ehtiyoj (ishtiyoq) uygʻotish; har bir mashgʻulot mustaqil taʼlim maqsadlari (kutilayotgan natijalar)ni talabalarga eʼlon qilish va zarur boʻlsa, ular ishtirokida muhokama

qilib, o'zgartirishlar kiritish; mashg'ulotlarda 15-20 daqiqali mini ma'ruzalar (ma'ruza mashg'ulotlari)ni talabalarning mus-taqil o'qishi, ko'rgazmalarni namoyish qilish, asosiy qoidalarni konspektlashtirish, 5-10 daqiqali yozma ish va h.k. mustaqil ta'lim faoliyatini tash-kil etish shakllari bilan almashtirib turish; amaliy mashg'ulotlarda o'qish va yozish orqali tanqidiy fikrni rivojlantirish hamda "insert", "sink-veyn", "klasterli tahlil" kabi usullardan oqilona foydalanish; mashg'ulotlarda mustaqil o'qitishning interfaol uslublari, jumladan, mashg'ulotlar-ning bir qismini kichik guruhlarda o'tkazish va muhokama qilish, "miya hujumi". Talabalar bilish faoliyatini faollashtiruvchi boshqa uslublardan samarali foydalanish; pedagogik texnologiya bo'yicha har bir mustaqil ta'lim mashg'uloti uchun texnologik xarita tuzish.

Amaliy ko'nikma va malakalarning shakllanish bosqichlari: muayyan hatti-harakatlarni bajarish tartibi haqida nazariy bilimlar beriladi, amaliy hatti-harakat namoyish etiladi; muayyan qoidalar shakllantiriladi, o'zlashtirilgan nazariy va amaliy bilimlar xotirada qayta tiklanadi; hatti-harakat tezligining oshishiga salbiy ta'sir etayotgan omillar, boshlang'ich xatolar bartaraf etiladi; Hatti-harakat mohiyatini amaliy jihatdan o'zlashtirish, dastlabki malakalarning qaror topishi ro'y beradi; mustaqil va tizimli hamda tezkor ravishda bajariladigan faoliyat shakllanadi va u takomillashib boradi.

Amaliy ko'nikmalarni o'rgatishning asosiy qoidalari: ma'lumot yig'ish - talaba mustaqil ish topshirig'ini tahlil qiladi va

92. O'qitishning amaliy metodlari to'g'ri ko'rsatilgan qatorni belgilang.
- A) Mashq, misol, masala, ta'limiy topshiriqlar.
 - B) Ko'rgazmali, amaliy, uqtirish.
 - C) Uqtirish, munozara, bahs.
 - D) Og'zaki, ko'rgazmali, amaliy.
93. Ta'lim jarayonida didaktik o'yinlarning vazifasi nimadan iborat?
- A) Bolalarni o'qitish, tarbiyalash va kamol toptirish.
 - B) Bolalarni zeriktirmaslik.
 - C) Uqtirish, munozara, bahs.
 - D) Tarbiyalash.
94. Jismoniy tarbiya vositalari necha turga bo'linadi?
- A) 3 turga.
 - B) 4 turga.
 - C) 7 turga.
 - D) 5 turga.
95. O'qituvchining kasbiy shakllanishi nimaga asoslanadi?
- A) Maktabda olingan bilimlarga.
 - B) Universitet, kollej va litseyda olgan bilimlariga.
 - C) Amaliyotda olgan bilimlariga.
 - D) Ta'lim jarayonlariga.
96. Didaktika pedagogikaning qanday tarmog'i?
- A) Bilimlarni bilish tarmog'i.
 - B) O'quvchilarning ongini rivojlantirish tarmog'i.
 - C) Ta'lim va o'qitish nazariyasini ishlab chiqish tarmog'i.
 - D) Pedagogika nazariyasini ishlab chiqish tarmog'i.
97. Qaysi mamlakatda maktabga 5 yoshdan qabul qilinadi?
- A) Yaponiyada.
 - B) Fransiyada.
 - C) Angliyada.
 - D) O'zbekistonda.

87. Pedagogika atamasining ma'nosi — bu:
- A) Pedagogika — bola yetaklamoq soʻzidan olingan.
 - B) Pedagogika — bolashunoslik soʻzini anglatadi.
 - C) Kasbiy mehr va adolat, burch ma'nosini anglatadi.
 - D) Tashkilotchilik, halollik va rostgo'ylik ma'nosini anglatadi.
88. Pedagogikaning faoliyat obyektini nima?
- A) Fan.
 - B) Bola.
 - C) Predmet.
 - D) Kitob.
89. Pedagogning barcha faoliyati nima yordamida amalga oshiriladi?
- A) Subyekt yordamida.
 - B) Obyekt yordamida.
 - C) Turli vositalar yordamida.
 - D) Maqsad yordamida.
90. Irsiyat — bu:
- A) Kishiga tabiiy ta'sir etadigan tashqi voqealar majmuyi.
 - B) Insonning hayot tarziga, xarakteriga va mehnat faoliyatiga ta'sir etish.
 - C) Bolalar genetik dasturiga kiritilgan muayyan xislat va xususiyatlarning ota-onadan o'tishi.
 - D) Faqat tashqi ko'rinishning o'tishi.
91. O'qitishning og'zaki metodlari to'g'ri ko'rsatilgan qatorni belgilang.
- A) Og'zaki, ko'rgazmali, tushuntirish.
 - B) Og'zaki, tushuntirish, uqtirish, munozara, bahs, maktab ma'ruzasi.
 - C) Ko'rgazmali, amaliy, uqtirish.
 - D) Og'zaki, ko'rgazmali, amaliy.

barcha kerakli ma'lumotlarni o'zi yig'adi; reja tuzish - talaba ish rejasini, barcha kerakli bosqichlarni ko'zda tutgan holda, o'zi tuzadi; qaror qabul qilish - talaba rejani amalga oshirish haqida qaror qabul qiladi; amalga oshirish - talaba ish rejasi asosida ishini amalga oshiradi; tekshirish - talaba ishning na-tijasini o'zi tekshiradi; xulosa chiqarish - talaba va o'qituvchi mustaqil ish jarayoni hamda natijalarini birgalikda tahlil qiladilar.

Umumiy pedagogika fanining mazmunidan kelib chiqadigan test topshiriqlari shakllari: birdan-bir to'g'ri javobi bo'lgan yopiq; bir necha to'g'ri javoblari nazarda tutilgan yopiq; bitta so'z tushirib qoldirilgan gapdan tashkil topgan ochiq; to'g'ri ketma-ketlikni aniqlash; o'zaro bog'lanishni aniqlash; ayrim fanlar bo'yicha bilimlarning chuqurligini aniqlash; sonli to'ldirishga mo'ljallangan; qarama-qarshi munosabatlarni aniqlash; masalalar yechishga qaratilgan; chizmalar va sxemalarni tushunishga qaratilgan; olingan axborotni o'zlashtirish darajasini aniqlash; o'qilgan matnning tushunishga oid; bilimdonlikni aniqlashga doir; tafakkurni aniqlovchi

Umumiy pedagogikadan mustaqil ta'lim uchun test topshiriqlariga qo'yiladigan talablar: mustaqil ta'lim maqsadiga muvofiqligi; mustaqil ta'lim materialning ahamiyatlilikligi; ilmiy aniqlik; o'zlashtirish darajasiga ko'ra tabaqalanganligi; samaradorlik; vaqtning qat'iy belgilanganligi; ixchamlik; murakkablik me'yori; variativlik; shaklan va mazmunan o'zaro bog'liqlik.

Umumiy pedagogikadan mustaqil ta'lim uchun test topshiriqlarida aks et-tirilishi zarur bo'lgan muayyan masalalar:

umumiy pedagogikadan asosiy qonunlarni ta'riflay olishni bilish; formulalar, ulardagi asosiy kattaliklar hamda ularning o'lchov birliklarini bilish; masalalar yechishda qonunlar, formulalarni qo'llashni bilish; sxema va grafiklarni o'qishni bilish; asboblarning (texnik moslamalar)ning tuzilishi va ishlatish qoidalarini bilish; EHM qo'llab matematik modellar va eng maqbul hisob-kitob uslublaridan foydalanishni bilish va boshqalar.

Mustaqil ta'lim jarayoniga reyting tizimini joriy etish

shartlari: reyting nazoratini samarali tashkil etish uchun zarur shart-sharoitlarni yaratish; talabalar faoliyatini uzluksiz ravishda, xolis nazorat qilib borish; ko'p balli ko'rsatkichlarning maksimal miqdorini belgilash asosida talabalarning reyting ko'rsatkichlarini guruhlash (quyi, o'rta va yuqori ball darajalari bo'yicha); talabalar tomonidan o'zlashtiriluvchi amaliy ko'nikmalarni aniqlashning oddiy bo'lmagan talablarini o'zida ifoda etuvchi mezonlarni ishlab chiqish; umumiy pedagogikadan mustaqil ta'lim bo'yicha qo'lga kiritilgan natijalarni umumlashtirish asosida talabalarning umumiy bilim va faoliyat ko'rsatkichlarini belgilash, ularni erishilgan muvaffaqiyatlari uchun rag'batlantirib borish; talabalarning reyting natijalarini oddiy hisoblash asosida umumlashtirish; talabalarning reyting natijalarini maxsus dastur yordamida kompyuter xizmati orqali umumlashtirish; reyting nazoratini rasmiylashtirilib yuborilishiga yo'l qo'ymaslik.

C) Didaktik talablar tizimi.

D) Maxsus tizim.

83. Ta'lim metodlari qaysi qatorda to'g'ri ko'rsatilgan?

A) Amaliy, og'zaki, ko'rsatmali, o'quv faoliyatini tashkil etish va rag'batlantirish, nazorat va o'z-o'zini nazorat qilish metodlari.

B) Og'zaki, ko'rgazmali, amaliy.

C) Amaliy na og'zaki.

D) O'quv faoliyatini rag'batlantirish, nazorat va o'z-o'zini nazorat qilish.

84. Pedagogika faniga taalluqli asosiy bo'limlar qaysi qatorda to'g'ri berilgan?

A) Umumiy pedagogika, ilmiy tadqiqot metodi, ta'lim nazariyasi.

B) Umumiy pedagogika, ta'lim nazariyasi, tarbiya nazariyasi, maktabshunoslik, pedagogika tarixi.

C) Umumiy pedagogika, bolalar ijodini o'rganish, tibbiyot pedagogikasi.

D) Umumiy pedagogika, shaxs muammosi, maktabgacha tarbiya pedagogikasi.

85. Pedagogik mahorat — bu:

A) Izlanish, ijodiy mehnat mahsuli. U bir qolipdagi ish uslubi emas, balki u har bir o'qituvchining o'z ustida ishlashi, ijodiy mehnati.

B) O'quvchining ruhiy holatini bilish.

C) O'quvchini qiyin vaziyatdan olib chiqish.

D) Har qanday holatda ham dars o'ta olish.

86. «Ash-shifo» asarining muallifi kim?

A) Al-Forobiy.

E) Al-Farg'oniy.

C) Ibn Sino.

D) Alisher Navoiy.

77. O'qituvchi — bu:
- A) Madaniyatli, to'g'ri yo'nalish ola biladigan shaxs.
 - B) Yuksak madaniyatli, o'quvchilarning qiziqishini qondira oladigan shaxs.
 - C) Fundamental va mutaxassislik fanlarini chuqur egallagan yuqori saviyali pedagog.
 - D) O'quvchilarga bilim beruvchi shaxs.
78. «Devon-u hikmat» asarining muallifi kim?
- A) Al-Forobiy.
 - B) Ahmad Yugnakiy.
 - C) Ahmad Yassaviy.
 - D) Alisher Navoiy.
79. Pedagogikaning predmeti — bu:
- A) Tarbiya va tarbiyalash borasidagi faoliyat.
 - B) Maxsus tashkil etilgan tarbiyaviy jarayon.
 - C) Tarbiya nazariyasi va amaliyotini tadqiq etadigan, uning mohiyatini aniqlab beradigan fan.
 - D) Tarbiya qonunlarini tadqiq etadigan fan.
80. Shaxs kamoloti — bu:
- A) Ichki va tashqi sifatlar.
 - B) Irsiyat, muhit, tarbiya, ichki va tashqi sifatlar, idora etiladigan va idora etilmaydigan jarayon.
 - C) Ma'lumot, o'qish va tarbiya.
 - D) Irsiyat, ma'lumot va tarbiya.
81. Maktab ta'limi o'z ichiga quyidagilarni oladi:
- A) O'quv predmetlari, o'quv plani, dasturi va darsliklari.
 - B) Predmetlar, o'quv rejasi.
 - C) O'quv rejasi, dastur.
 - D) Predmet va darsliklar.
82. Ta'lim prinsiplari — bu:
- A) Ta'lim asosini tashkil etadigan qoidalar.
 - B) Ta'lim talablaridan kelib chiqib, o'qitishning borishini belgilaydigan va aniqlaydigan qonun.

Umumiy pedagogikadan mustaqil ta'lim mavzulari.
Mustaqil o'quv materiallarini modullarga ajratib o'qitish texnologiyasi Modul - o'quv materialining mantiqan tugallangan birligi bo'lib, o'quv fanining bir yoki bir necha fundamental tushunchalarni o'rganishga qaratilgandir. Odatda modul 3-6 soatli ma'ruzaviy mashg'ulotlar va shu bilan bog'liq bo'lgan amaliy (seminar), amaliy mashg'ulotlaridan iborat bo'ladi. Fanning tushuntiruv apparatini qat'iy tizimli tahlili asosida, eng samarali modul tuziladi. Bu esa fundamental iboralar guruhini ajratish, materialni mantiqan va kompakt guruhlash imkoniyatini beradi. Modul - mustaqil tarkibiy birlik bo'lgani uchun, ba'zi hollarda, alohida o'quv-chilarga fanni to'laligicha emas, balki faqatgina bir qator modullarni tinglash imkoniyatini beradi. Bu esa iqtidorli talabalarning individual va mustaqil ishlarini optimal rejalash imkoniyatini tug'diradi.

Modulli o'qitishda, o'quv dasturlarini to'la, qisqartirilgan va chuqurlashtirilgan tabaqalash orkali, ya'ni o'qitishni individuallashtirish mumkin bo'ladi. Modulli o'qitishga o'tishda quyidagi maqsadlar ko'zlanadi: o'qitishning (fanlar orasida va fanning ichida) uzluksizligini ta'minlash; o'qitishni individuallashtirish; o'quv materialini mustaqil o'zlashtirish uchun yetarli sharoit yaratish; o'qitishni jadallashtirish; fanni samarali o'zlashtirishga erishish. Modulli o'qitishda talabalarni o'z qobiliyatiga ko'ra bilim olishi uchun to'la zarur shart-sharoitlar yaratiladi.

O'qitishning modul tizimiga o'tish samaradorligi, quyidagi omillarga bog'lik bo'ladi: o'quv muassasasining moddiy- texnikaviy bazasi darajasi; professor-o'qituvchilar tarkibining malakaviy darajasi; talabalarning tayyorgarlik darajasi; ko'zlangan natijalar bahosi; didaktik materiallar ishlab chiqish; natijalarning tahlili va modullarni optimallashtirish.

Modulli o'qitishga o'tishda quyidagilarni amalga oshirish ko'zda tu-tiladi: ishchi o'quv rejani chuqur tahlili asosida, o'zaro chambarchas bog'liq fanlar guruhi aniqlanadi, ya'ni butun o'quv rejasi alohida makromodullar to'plami sifatida qaraladi. Har qaysi makromodulning mutaxassisni shakllantirishda, o'z maqsad va vazifasi bo'ladi. Ma'lum makromodulni o'rganish maqsadi, unga kiradigan fanlarning o'rganishi maqsadlaridan kelib chiqadi. Har qaysi makromodulning o'rganilish maqsadlari to'plami, davlat ta'lim standartlarida aks ettirilgan, mutaxassis kadr tayyorlashni bosh maqsadini tashkil etadi. Har qaysi makromodulning maqsadi aniq tuzilgan bo'lib, uning birinchi fani o'rganila boshlaganida, talabalarga yetkazilishi lozim. Makromodulning har bir keyingi fani o'rganila boshlaganida, u fanning o'rganishi maqsadlari talabalarga yetkazilishi zarur, Har qaysi makromodul ichida, o'rganiladigan fanlarning optimal ketma-ketligi va ularni o'rganish muddatlari o'rnatiladi. Ya'ni o'qitishning uzluksizligini ta'minlab fanlari o'rganilish muddatlarini va shu orqali makromodulni o'rganilishi muddatlarini qisqartirishga erishish zarur.

- C) Tanaffus, dars, mehnat.
D) Musiqa, tasviriy san'at.
72. «Zafarnoma» asarining muallifi kim?
A) Navoiy.
D) Abu Ali ibn Sino.
C) Sharofiddin Ali Yazdiy.
D) Amir Temur.
73. Nafosat tarbiyasi nima?
A) O'quvchilarni did bilan kiyintirishga o'rgatish.
B) O'quvchilarning voqelikka, san'atga, tabiatga, jamiyatga munosabatlarida go'zallikni idrok qilish, badiiy didni o'stirish.
C) Nozik didli bo'lish.
D) Go'zallikni yaratish.
74. "Tarbiya usullari qaysi qatorda to'g'ri ko'rsatilgan?
A) Namuna, tushuntirish, uqtirish.
B) Ibrat-namuna, ishontirish, tushuntirish, uqtirish.
C) Tushuntirish, nasihat qilish.
D) Ishontirish, taqdirlash.
75. Axloqiy tarbiyaning vazifalari qaysi qatorda to'g'ri berilgan?
A) Ongli, intizomli qilib tarbiyalash.
B) Kattalarni hurmat qilishga o'rgatish.
C) Fikrlash qobiliyatini kengaytirish, tarbiyalash.
D) O'quvchilarga insonparvarlikni singdirish.
76. «Agar dunyoda chang va tutun bo'lmaganida, inson 1000 yil umr ko'rgan bo'lar edi», degan fikr kimning qalamiga mansub?
A) Abu Rayhon Beruniy.
B) Abu Ali ibn Sino.
C) Al-Xorazmiy.
D) Abdulla Avloniy.

66. Shaxsning shakllanishiga ta'sir etuvchi ichki omillar qaysi qatorda to'g'ri ko'rsatilgan?
- Tabiiy va ijtimoiy hayot.
 - Biologik va irsiy omillar.
 - Atrof—muhit.
 - Pedagogik ta'lim.
67. "Inson uchun birinchi baxt uning sog'lig'i, ikkinchisi go'zalligidir" degan fikr kimning qalamiga mansub?
- Suqrot.
 - Komenskiy.
 - Ushinskiy.
 - Aflotun.
68. Faoliyat qanday turlarga bo'linadi?
- O'yin, o'qish, mehnat faoliyati.
 - Raqs faoliyati.
 - Kino ko'rish faoliyati.
 - Dam olish faoliyati.
69. «Avesto» tadqiqotchisini aniqlang.
- Zamen.
 - Makvetsiy.
 - Vigotskiy.
 - Komenskiy.
70. Qadimda inson tarbiyasini aks ettirgan manbalar nomi to'g'ri ko'rsatilgan qatorni aniqlang.
- Maqol, afsona, doston.
 - Madaniyat, maqol.
 - Din, doston.
 - Din, doston, maqol.
71. Nafosat tarbiyasini amalga oshirishda eng ko'p qo'llanadigan vositalarni ko'rsating.
- Musiq, tasviriy san'at, she'riyat va raqs.
 - Dars, ekskursiya.

O'quv materialining takrorlanishini oldini olish maqsadida, makromodulga kiruvchi fanlarning, o'quv dasturlarini o'zaro bog'liqligi ta'minlanadi. Fanning ishchi o'quv dasturi, alohida mavzularini modulda guruhlanishi hisobidan qaytadan ko'rib chiqiladi. Har qaysi modul uchun nazariy va amaliy ahamiyati ko'rsatilgan maqsadlar tuzilishi zarur.

Shu bilan birga makromodulga kiruvchi fanlarning o'quv dasturlari orasidagi o'zaro bog'liqlik ta'minlanadi. Fanning moduli tuziladi. Modulning o'quv-ko'rgazma qurollari materiali ishlab chiqiladi. Modulli o'qitish prinsiplari asosida o'qitish texnologiyasi loyihalanadi. Bir vaqtning o'zida o'rganiladigan fanlarning optimal sonini hisobga olib, mashg'ulot-lar jadvali tuziladi. Modul o'z ichiga 2-3 ma'ruza va shu ma'ruzalar bilan bog'lik amaliy darslar va amaliy ishlarini qamrab olishi mumkin. Har qaysi modul bo'yicha quyidagi materiallar tayyorlanadi: talabalar bilimi-ni nazorat qilish uchun testlar; individual ishlar uchun topshiriqlar; mus-taqil ishlar uchun topshiriqlar; o'quv uslubiy tarqatish materiallar; o'quv-ilmiy adabiyotlar ro'yxati; ishchi o'quv dastur. Har bir modul test-sinovlari bilan tugallanishi lozim: joriy modul uchun bu o'tilgan materialni nazora-ti bo'lsa, keyingi modul uchun esa bu kirish nazorati bo'ladi. Har qaysi mo-dul uchun tarqatma va tasvirli materiallar to'plami tuziladi va ular o'quvchiga mashg'ulotdan oldin beriladi.

Modul, tavsiya qilinadigan adabiyotlar ro'yxati bilan ta'minlanadi, har bir talaba materiallarni o'zlashtira borib, bir

moduldan ikkinchi modulga o'tadi. Iqtidorli talabalar boshqalarga bog'liq bo'lmasdan test sinovlaridan o'tishlari mumkin.

Modulning amaliy va amaliy mashg'ulotlari ma'ruzalar bilan birga tuziladi, ular ma'ruzalar mazmunini o'rganiladigan yangi material bilan to'ldiradi. Talabalar ma'lum amaliy ko'nikmalarga ega bo'ladilar.

Modulli o'qitishning farqli xususiyatlaridan biri, o'quv jarayonini jadallashtirish bo'lib uni, ikkita aspektda kuzatish mumkin. O'quv informatsiyasi bir vaqtning o'zida to'rt xil - rasmi, sonli, simvulli va og'zaki ko'rinishda uzatilganida eng mustahkam o'zlashtirishga erishiladi. Har qaysi modul bo'yicha rasmlar bloklarida simvulli alomatlarini joylashtirish, savollarni rasm tarzida tasvir etish, formula, jadval, grafik va metodik ko'rsatmalarni taqdim etish, maqsadga muvofiq bo'ladi. Rasmlar bloki, sxemalar bloki va boshqa ko'rgazmali materiallar talabalar uchun tarqatma material vazifasini ham bajaradilar. Shu bilan bir qatorda har bir fan, jumladan modul uchun atamalarining izohli lug'ati tuzilishi ma'qul bo'ladi.

Modulli o'qitishning samaradorligini oshirishga erishish uchun o'qitishning quyidagi usullarni qo'llash lozim: aqliy hujum, muammoli dialog, evristik suhbatlar, o'quv o'yinlar kabilar.

Modulni o'qitishdan foydalanib malakali mutaxassisni tayyorlash, quyidagilar asosida ta'minlanadi: o'qitishni uzluksizligi (bunda fanlarni o'zlashtirish samaradorligi oshadi); modulni o'qitish prinsiplari asosida o'qitish jarayonida o'quv informatsiyasini "siqib"

62. Milliy tarbiyaning ko'rsatkich va mezonlari qaysi qatorda to'g'ri ko'rsatilgan?

- A) Xalqparvarlik, insonparvarlik.
- B) Insonparvarlik, vatanparvarlik.
- C) Vatanparvarlik, milliy g'urur, milliy odob, vijdoniylik.
- D) Vatanparvarlik, milliy g'urur.

63. Ta'lim tamoyillari qaysi qatorda to'g'ri ko'rsatilgan?

- A) Ta'limning ilmiy bo'lishi, nazariya bilan amaliyotning bog'liq bo'lishi.
- B) Ta'lim jarayonining ko'rsatmali bo'lishi, bilimlarni puxta va tizimli o'zlashtirib olish, ta'lim jarayoni va tizimini demokratlashtirish va insonparvarlashtirish, ta'lim jarayonida shaxsiy xususiyatlarni hisobga olish.

- C) Og'zaki nazorat va o'z-o'zini nazorat qilish.
- D) Ta'limga qiziqishni rag'batlantirish.

64. Darsga qo'yiladigan didaktik talablar — bu:

- A) Har bir dars aniq maqsadni ko'zlab, puxta rejalashtirilgan bo'lishi.
- B) Har bir dars aniq g'oyaviy, mafkuraviy izlanishga ega bo'lishi lozim. O'qituvchi esa ulardan tarbiyaviy maqsadda foydalanmog'i kerak.
- C) Har bir dars ko'rsatmali vositalar bilan jihozlanmog' i loxim.
- D) Dars uchun ajratilgan soat va daqiqalarni tejash va unumli foydalanish.

65. Tarbiyaning tabiatga uyg'un bo'lish prinsipini qaysi pedagog o'z ishida ta'riflagan?

- A) Nemis pedagogi Adolf Distcveg.
- B) Slavyan pedagogi Yan Amos Komenskiy.
- C) Fransuz filosofi Jan Jak Russo.
- D) Slivetsar pedagogi Iogann Genrix Pestalotssi.

57. Badantarbiya mashqlari tartibli va yo‘li bilan bajarilsa, nimaga erishiladi?

A) Fikr uyg‘unlashtiriladi, qon yurishadi, hazm yaxshilanadi, asab quvvatlanadi, zehn charxlanadi.

B) Barkamol inson tarbiyalanadi.

C) Komil inson voyaga yetkaziladi.

D) Shaxs shakllanadi.

58. Maktab ichki nazorat turlari qaysi qatorda to‘liq ko‘rsatilgan?

A) Tematik va yakka nazorat.

B) Kompleks va individual nazorat.

C) Tematik va kompleks nazorat.

D) Tematik va individual nazorat.

59. «Otangga bo‘lmagin arzanda bandi, Bandidan chiqib bo‘l hunar farzandi». Ushbu misralar qaysi allomaga tegishli?

A) Alisher Navoiy.

B) Jomiy.

C) Behzod.

C) Kaykovus.

60. Hadisi Sharifda keltirilgan quyidagi g‘oyalar kimga tegishli? «Mening bolam», «Sening bolang» deb ajratmang. Tarbiya berish hammaning vijdoniy burchidir».

A) Buxoriy.

B) Naqshbandiy.

C) Payg‘ambarimiz Muhammad (s.a.v).

D) Moturidiy.

61. Milliy tarbiya mezonlarini belgilashda nimalar e‘tiborga olinadi?

A) O‘quvchilarning yoshi, aqliy imkoniyatlari.

B) O‘quvchilarning bilish qobiliyatlari.

C) O‘quvchilarning ruhiy holati.

D) O‘quvchilarning umumiy holati.

beriladi; o‘quv muddati qisqartirilishi natijasida, o‘quv jarayoni va uning asosida mashg‘ulotlar jadvali optimallashtiriladi; o‘qitishni jadallashtirish (buning natijasida informasiyaning ko‘p qismi, individual va mustaqil ishlash paytida, kompyuter tarmoqlari orqali o‘zlashtiriladi); o‘qishni individuallashtirish (talaba o‘z qobiliyatiga ko‘ra bilim olish imkoniyatiga ega bo‘ladi).

Hafta - modullik tarzda darslarni va talabaalar bilimni reyting tizimi asosida baholashni rejalashtirish o‘quv jarayonini tashkil etishning samarali usulidir. Bu, demak bitta modulini 2-3 ma‘ruza va shu bilan bog‘liq bo‘lgan amaliy (amaliy) darslarni o‘tishini bir haftaga rejalashtirish ko‘zda tutiladi. Haftani oxirida testlar orqali yoki boshqa usulda modul bo‘yicha talabalar bilimi baholanadi.

Mustaqil ta‘limni olib borilishini o‘quv yili davomida rejalashtirishning modullarga ajratib o‘qitishga o‘tishda birinchi navbatda o‘quv dasturlari mazmunini shakllantirish talab etiladi. Modullarga ajratib o‘qitish texnologiyasi mustaqil ta‘lim mazmunining bloklarga mos tarzda tashkil etilishi, o‘qitish shakllari va turlarini tanlash imkonini yaratish bilan davlat talablariga yuqori saviyada javob berishi mumkin. Bunda o‘quvchilar taklif etilayotgan individual o‘quv dasturlaridan qulay sur‘atlarda mustaqil ishlash imkoniyatlarini oladilar. Modulni ishlab chiqishda uning mazmuni foydalanish uchun qulay va ko‘rgazmali tarzda taqdim etilishi juda muhim hisoblanadi. Modulning samarali o‘qitilishi nafaqat mustaqil o‘quv mashg‘ulotlariga, balki qanday qilib ushbu ma‘lumotlar uyg‘unlashtirilganligiga bog‘liq. Bu, o‘z navbatida, har bir fan o‘z

xususiyatidan kelib chiqqan holda ma'lumot va bilimlarni to'plashini ta'minlaydi. Modullarga ajratib samarali o'qitish, o'qituvchi muammoli topshiriqlar to'plamini tuzish va ishlab chiqishiga ham bog'liq. Topshiriqlar har qanday o'quv fani mazmunining asosiy tuzilmasi birligi hisoblanib, u talabalar uchun amaliy vaziyatlarni yechish imkoniyatini beradigan nazariy material ko'rgazmasi sifatida ishtirok etadi hamda o'quv-biluv faoliyati natijalarini tahlil qilish, baholash vositasi bo'lib xizmat qiladi.

Modullarga ajratib o'qitishga o'tish jarayonining samarali tashkil etilishini ta'minlash uchun quyidagi tavsiyalarni beramiz: modullarga ajratib o'qitish zamonaviy didaktik nazariyalarning rivojlanish dinamikasi asosida tashkil etilishi lozim. Chunki bu uning o'ziga xos xususiyatlarini umumlantirib, mustaqil ta'lim jarayonini modulli tarzda tashkil etish yo'llari va uning mazmunini tanlashdagi turli xil yondashuvlarning ko'proq muvaffaqiyatli uyg'unlashishiga imkon beradi; modullarga ajratib o'qitish individual tabaqalashtirilgan mustaqil ta'limni tashkil etishning o'ziga xos yo'llarini ifodalash bilan amalga oshishi maqsadga muvofiqdir. Bunda talabalarning mustaqil ta'limda ishchan muloqatni tashkil etish orqali ularning bilish faoliyatini faollashtirish, ularda qiziquvchanlikni rivojlantirish va malaka, ko'nikmalarni shakllantirish imkoniyati tug'iladi; modullarga ajratib o'qitish mustaqil ta'lim mazmunini to'g'ri tashkil etilgan tuzilmasi va undagi topshiriqlar bayonining izchilligi, mustaqil ta'lim jarayonini uslubiy materiallar hamda bilimlarni o'zlashtirishni nazorat qilish, baholash

52. «Axloqning yaxshi bo'lishi, taomning pokizaligi, rostlik va omonatga xiyonat qilmaslik shart, dunyoviy ishlardan chetda qolgan bo'lsangiz ham zarari yo'qdir». Ushbu fikr muallifini aniqlang.

- A) Jomiy.
- B) Imom Ismoil al-Buxoriy.
- C) Ibn Sino.
- D) Amir Temur.

53. «Odobli inson barcha odamlarning yaxshisidir va barcha xalqlar uchun yoqimlidir. U mansabdor kishilardan go'zalroq va badavlat odamlardan hurmatliroqdir». Ushbu fikr muallifini aniqlang.

- A) Alisher Navoiy.
- B) Jomiy.
- C) Ibn Sino.
- D) Amir Temur.

54. IX—XV asrlar davomida pedagogika faniga hissa qo'shgan olimlar qaysi qatorda to'g'ri ko'rsatilgan?

- A) Forobiy, Ibn Sino, Jomiy, A.Navoiy.
- B) Jomiy, Muqimiy.
- C) Amir Temur, Mashrab.
- D) Ibn Sino, Gulxaniy.

55. XIX asrning 2-yarmi va XX asrda pedagogika faniga hissa qo'shgan olimlar qaysi qatorda to'g'ri ko'rsatilgan?

- A) Avloniy, Fitrat, Behbudiy.
- B) Jomiy, Fitrat.
- C) Amir Temur, Mashrab.
- D) Ibn Sino, Gulxaniy.

56. Bugungi kunda pedagogika sohasida qalam tebratayotgan olimlar kimlar?

- A) R.A.Mavlonova, N.Azizxo'jayeva, O. Hasanboyeva.
- B) R.A.Mavlonova, N.Saidahmedov.
- C) N.Azizxo'jayeva, K.Hoshimov.
- D) O.Hasanboyeva, M. Haydarov.

49. O'quv rejasiga asosan tuziladigan hujjatning nomi qaysi qatorda to'g'ri ko'rsatilgan?

- A) Maktabning yillik o'quv rejasini.
- B) Sinf rahbarining tarbiyaviy ish rejasini.
- C) Dasturdan tashqari ma'lumotlar jadvali.
- D) O'quv rejasiga asosida tuziladigan hujjat — dars jadvali.

43. Pedagogikadagi jazolash usuli qaysi qatorda to'g'ri ko'rsatilgan?

- A) Tushuntirish, tanbeh berish, ogohlantirish, qattiq ogohlantirish, uyaltirish.
- B) Kaltaklash, urish, haqorat qilish.
- C) Haqorat qilish.
- D) Tanbeh berish.

50. Shaxs komilligining mazmuni — bu:

A) O'qib-uyqanligi, aqliy va axloqiy bilimlari saviyasi va ularni

hayotda qo'llay bilish ko'nikmasini hosil qilganligida.

- B) Hayotiy tajribasining ko'pligida.
- C) O'zgaralar bilan tez muomalada kirishib keta olishida.
- D) Yaxshi fazilatlarni o'zida mujassam etganligida.

51. „O'g'illarim! Millatning ulug' martabasini, saodatini saqlamoq uchun Sizlarga qoldirayotgan vasiyat va tuzuklarni yaxshi o'qing, aslo unutmang va tatbiq eting“. Ushbu fikr muallifini aniqlang.

- A) Jomiy.
- B) Al-Forobiy.
- C) Ibn Sino.
- D) Amir Temur.

tizimi bilan ta'minlanishini talab qiladi; modul-larga ajratib o'qitish mustaqil ta'lim jarayonining talabalar talablari va individual imkoniyatlariga moslashishini nazarda tutadi.

Mustaqil ta'lim jarayoniga modulli yondashuv maqsadlarning o'zgarishi, ta'lim mazmuni va bilish faoliyatini boshqarish yo'llarini talab qiladi, Shu sababli modulli tizimni ba'zi bir didaktik kategoriyalardagi o'rni bilan aniqlash talab etiladi; modullarga ajratib o'qitish mazmunini tanlashda quyidagi muayyan mezonlarga tayanish lozim: topshiriqlarning asosiy tarkibiy qismlari yaxlit ifodalanishi; mustaqil ta'limda ko'proq zarur bo'lgan, istiqbolli belgilarni tanlash; talabalarning yoshiga, qiziqishiga bog'liq bo'lgan imkoniyatlariga mos kelishini ta'minlash; o'quv rejasida berilgan o'rganishga ajratilgan vaqtga muvofiq bo'lishi; mazmunni shakllantirishda xorij va respublika miqyosidagi tajribalarni qayd qilinishi; kollejlarning moddiy texnik hamda uslubiy ta'minotiga ega bo'lgan mazmunga muvofiqligini ta'minlash; topshiriqlar mustaqil ta'limdagi mavjud tamoyillar asosida tuzilishini ta'minlash maqsadga muvofiq. Bunga mavzular, topshiriqlar mazmunining tayanch tushuncha va metodlar doirasida joylashtirilishi, mavzular mazmun-mohiyatida izchillik, tizimlilik, mazmunning yaxlitligi va amaliy ahamiyatligi, materiallarning taqdim etilishi tamoyillari kiradi. Modulli tamoyillar bo'yicha ko'rilgan mustaqil ta'limni loyihalashtirish quyidagi (1-rasm) bosqichlarga ega bo'ladi:

Modulli tamoyillar bo'yicha ko'rilgan mustaqil ta'limni

loyihalashtirish

Bosqichlar	Xarakteratlar
Muammoning aniqlanishi	Davr talablaridan kelib chiqqan holda mustaqil ta'limni tahlil qilish, dastur topshiriqlari va maqsadlarini aniqlash
Mustaqil ta'lim maqsadlarining shakllanishi	Umumiy maqsadlarni aniqlash. Alohida maqsadlarni aniqlash
Dastlabki sharoit va talablarning belgilanishi	Berilgan dastur bo'yicha mustaqil ta'lim uchun zarur bo'lgan dastlabki minimal darajalarni o'rnatish
Mustaqil ta'lim mazmunining tuzilishi va saralanishi	Muayyan bo'lim, mavzularni aniqlash orqali mustaqil ta'lim mazmunini tanlash, tahlil qilish va tashkil etish hamda ularni o'rganishning mantiqiy ketma-ketligini o'rnatish
Mustaqil o'rganish strategiyasining tanlanishi	Mustaqil ta'lim maqsadlari va vositalarining tanlanish, tayanch tizimining yaratilishi
Baholash vositalari va strategiyalarining tanlanishi	Baholash mezonlarining aniqlanishi Baholash vositalarining tanlanishi

Mazkur tavsiyalar asosida modullarga ajratib o'qitish kasb-hunar kollejlari umumiy pedagogika o'quv dasturi bo'yicha mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etish vositasida talabning tayanch

45. O'quv dasturi — bu:

A) Fanning maqsadidan, o'quv rejasi bo'yicha ajratilgan soat va bilim hajmi, uning tizimi, mavjud jamiyatning g'oyaviy-siyosiy yo'nalishini o'zida aks ettiradigan davlat hujjatidir.

B) Fanning maqsadini belgilab beruvchi hujjat.

C) O'qituvchining faoliyatini belgilab beradigan hujjat.

D) Dars tizimi va uning qonun-qoidalarini belgilab beradigan hujjat.

46.«Mudarris ota-onasining mansabi, boyligiga qarab bolaga muomala qilmasligi kerak». Ushbu fikr qaysi Sharq mutafakkirining qalamiga mansub?

A) Jomiy.

B) Al-Forobiy.

C) Ibn Sino.

D) Navoiy.

47.Navoiyning «Mahbub ul-qulub» asarida o'qituvchi odobiga doir talablar to'g'ri bayon etilgan qatorni ko'rsating.

A) Mudarris ota-onasining mansabi, boyligiga qarab bolaga muomala qilmasligi lozim, mudarris bolaga bilgan narsalarini o'rgatishi, bilnagan ilmlarini o'rgatishga urinmasligi kerak.

B) Muallim yaramas ishlardan, nopoklikdan yiroq bo'lishi kerak.

C) Mudarrislar yomon ishlardan, fisq-u fasoddan o'zlarini tiya bilishlari kerak.

D) O'qitishni, tarbiyalashni bilmagan mudarris bolalardan uzoqda yririshi kerak.

48. Odob — bu:

A) Har bir insonning boshqa bir inson yoki jamoa bilan bo'lgan muloqotida hamda yurish-turishida o'zini tuta bilishidir.

B) Insonning yurish-turishini belgilab beradi.

C) Insonning muomala odobini belgilab beradi.

D) Insonning kuchli iroda egasi ekanligi.

40. «Turkiy Guliston yoxud axloq» asarida komil inson tarbiyasida ilgari surilgan g'oyalarni qaysi qatorda to'g'ri ko'rsatilgan?
- A) Aqliy tarbiya, axloqiy tarbiya, vijdon tarbiyasi.
 B) Vatanga muhabbat, inson odobi.
 C) Axloqiy tarbiya, vijdon tarbiyasi.
 D) Tarbiya, inson odobi.
41. «Birinchi muallim» darsligining muallifi qaysi qatorda to'g'ri ko'rsatilgan?
- A) Munavvar qori.
 B) I. Gaspirali.
 C) A. Avloniy.
 D) Saidrasul Aziziy.
42. Y. A Komenskiyning «Buyuk didaktika» asari necha bobdan iborat?
- A) 40 bobdan.
 B) 38 bobdan.
 C) 33 bobdan.
 D) 36 bobdan.
43. Aralash dars turining tuzilishi berilgan qatorni toping.
- A. Uy vazifasini so'rab, tekshirish, yangi mavzu bayoni, yangi mavzuni mustahkamlash, uy vazifasi
 B. Tashkiliy qism, yangi mavzu bayoni, yangi mavzuga oid uyga vazifa berish.
 C. Tashkiliy qismlarning ochib berilishi.
 D. Darsni turli o'yinlar orqali o'tish.
44. Pedagogik qobiliyat necha turga bo'linadi?
- A) 9 ta turga.
 B) 4 ta turga.
 C) 7 ta turga.
 D) 12 ta turga.

tayyorgarlik darajasidagi individual ehtiyojlariga moslashishini ta'minlash orqali talaba taraqqiyotiga ko'proq ta'sir ko'rsatuvchi ijobiy sharoitlar yaratiladi, ya'ni umumiy pedagogikadan tashkil etiladigan (mexanika bo'limi misolida) mustaqil ta'limni loyihalash algoritmi (2-rasm), o'rta modullari va o'quv soatlarining umumiy soni (1-jadval) hamda mustaqil ta'lim materiallarini (mexanika bo'limi mi-solida) modullarga ajratib o'qitishni ko'rib chiqamiz.

2-rasm

Mustaqil ta'lim jarayonni loyihalash algoritmi

	Loyiha tuzish bosqichlari va bajariladigan amallar
	Umumiy pedagogikadan mustaqil ta'limni bir butunlik deb qarab, mazmun va hajmi jihatidan katta va o'rta modullarga ajratamiz hamda katta modullar maqsadlarini belgilaymiz.
	Katta modul tarkibidagi o'rta modullarning mavzulari va maqsadlarini belgilaymiz.
	Maqsadlar yakunida paydo bo'ladigan ko'nikmalarning fe'llar shaklidagi majmuasini tuzib chiqamiz.
	O'rta modul tarkibidagi kichik modullarning maqsadlarini aniqlaymiz va ularga ajratilgan vaqtni belgilaymiz.
	Modullardagi tayanch tushunchalar va nazorat savollarini aniqlaymiz.
	Baholash mezonlarini belgilaymiz.
	O'rta modulda qo'llaniladigan mashg'ulot turi, tipi hamda qo'llaniladigan pedagogik usul va uslublarni aniqlab, ishlatadigan joylarini belgilaymiz.

Mustaqil ta'lim jarayonida foydalaniladigan axborot texnologiyalari, ko'rgazmali qurollar va boshqa didaktik materiallar zaxirasi ichidan, muayyan modulda foydalani-ladiganlarini topib, qo'llanish joylarini aniqlaymiz.
O'rta modul mazmuni va mustaqil ta'lim jarayonining kechishini ifoda etuvchi modul matnini yozamiz.

Quyida mustaqil ta'lim o'quv materiallarini modullarga ajratib o'qitish texnologiyasiga oid materiallarni namuna sifatida keltiramiz. Bunda maqsadlar yakunida ishlatiladigan fe'llar tizimi; mustaqil va labo-ratoriya ishlari bo'yicha umumiy pedagogikadan mustaqil ta'limning modullari, ulardan ko'zlangan maqsadlari va tarkibidagi modullar soni; ularga ajratilgan vaqt; modullar ichidagi tayanch tushunchalar va ular asosida tuzilgan nazorat savollari, testlar; modullarning dars turi va tipi hamda unda qo'llaniladigan pedagogik usul va uslublar; axborot vositalar hamda didaktik materiallarning qo'llanish joylari; modulning mazmuni va mustaqil o'quv jarayonining amalga oshishini ifoda etuvchi matnlar; modullar bo'yicha talaba maqsadlari hamda o'quv topshiriqlari; mavzuning nazariy va amaliy mash-g'ulot tushunchalariga oid Venn diagrammasi varianti; mexanikaga oid T-sxe-ma; mashg'ulot uchun ekspert varag'i; gorizontol otilgan jismning harakatini o'rganishga doir mashg'ulotni olib borish texnologiyasi; mashg'ulotning texnologik xaritasi; mavzuni jonlantirish uchun savollar; mashg'ulot mavzusi bo'yicha tayanch ibora va tushunchalar; mashg'ulot

- C) Pedagogika tarixi fani ijtimoiy fan.
D) Pedagogikaga oid bilimlarni o'rganadigan fan.
35. Pedagogika tarixining asosiy manbalari qaysi qatorda to'g'ri berilgan?
A) Xalq og'zaki ijodi, pedagogik qadriyatlar, tarixiy manbalar, ta'lim-tarbiyaga oid asarlar, davlat qonun va qarorlari.
B) Davlat hujjatlari, tarixiy g'oyalar, pedagogik meros.
C) Milliy meros va umumiy qadriyatlar.
D) Buyuk pedagoglar asarlari, xalq pedagogik adabiyotlari.
36. Sharq Uyg'onish davrining yetuk namoyandalari qaysi qatorda to'g'ri berilgan?
A) Al- Forobiy, Abu Rayhon Beruniy, Abu Ali ibn Sino.
B) Abu Ali ibn Sino, Al-Xorazmiy.
C) Abu Rayhon Beruniy, Amir Tcmur.
D) Abu Ali ibn Sino, Al-Xorazmiy, Alishcr Navoiy.
37. «Turkiy G uliston yoxud axloq» asarining muallifi kim?
A) A. Avloniy.
B) Munavvarqori.
C) Fitrat.
D) Behbudiy.
38. «Qutadg'u bilig» asarining muallifi kim?
A) Kaykovus.
B) Navoiy.
C) Abu Nasr Forobiy.
D) Yusuf Xos Hojib.
39. Navoiy umrining oxirgi yillarida yozgan ta'lim-tarbiyaga oid asari nomi qaysi qatorda to'g'ri ko'rsatilgan?
A) «Hayrat fil-abror».
B) «Mahbub ul—qulub».
C) «Xamsa».
D) « Farhod va Shirin».

30. «Isrof — o‘rinsiz va foydasiz ishlarga pul va mol sarf qilishdir. Isrof natijasida yo‘qchilik, keyin har kimning mol, davlatiga tama va hasad qilish kelib chiqadi».

Ushbu pandning muallifi kim?

- A) Davoniy.
- B) Abdurahmon Jomiy.
- C) Alisher Navoiy.
- D) Abdulla Avloniy.

31. “Ul nadurkim, poyi yuq, yursa boshi birla yurar, yurganda xok surmay ancha ustolik qilar”. Ushbu satrlar kimning qalamiga mansub?

- A) Anbar otin.
- B) Jahon otin.
- C) Dilshod otin.
- D) Samar otin.

32. Turkiston o‘lkasi chor hukumati tomonidan bosib olinganidan so‘ng yerli aholini savodxon qilishdan asosiy maqsad qaysi qatorda ko‘rsatilgan?

- A) Umumiy savodxonlikka erishish.
- B) Yerli aholini ruslashtirish.
- C) Yerli aholi uchun milliy maktablar tashkil etish.
- D) Yangi usul maktablari ochish.

33. Ulug‘bekning buyrug‘i bilan qaysi shaharlarda madrasalar barpo etilgan?

- A) Samarqand va Shahrisabzda.
- B) Samarqand va Qarshida.
- C) Samarqand va G‘ijduvonda.
- D) Samarqand va Buxoroda.

34. Pedagogika tarixi qanday fan?

A) Pedagogika tarixi metodikasi voqea va hodisalarni o‘rgatadigan fan.

B) Pedagogika tarixi maktab tizimi va g‘oyalarni o‘rganadigan fan.

mauzusini mustahkamlash uchun topshiriqlar; talabalar bilimini va guruh natijalarini baholash mezonlari o‘z aksini topgan.

Maqsadlar yakunida ishlatiladigan fe‘llar tizimi

	Fe‘llar		Fe‘llar		Fe‘llar
1	Asoslamoq	1	O‘zgartirmoq	1	Eslab qolmoq
2	Isbotlamoq	2	Tasniflab chiqmoq	2	Munosabat bildirmoq
3	Aniqlamoq	3	Gurhlashtirmoq	3	Baholamoq
4	Tartiblamoq	4	Tavsiflamoq	4	Hisoblamoq
5	Egallamoq	5	Tizimlashtirmoq	5	Nazorat qilmoq
6	Aytib bermoq	6	Taqqoslamoq	6	Mezonga solishtirmoq
7	Ko‘rsatib bermoq	7	Mavjud bo‘lmoq	7	Esga tushirmoq
8	Namoyish qilmoq	8	Izohlamoq	8	Takrorlamoq
9	Bo‘lib chiqmoq	9	Qayta ishlamoq	9	Tanlamoq
0	Belgilamoq	0	Foydalanmoq	0	Axborot bermoq

FSMU

Ushbu texnologiya munozarali masalalarni hal etishda, bahs-munozaralar o'tkazishda yoki o'quv seminarlar yakunida (tinglovchilarning o'quv-seminari haqidagi fikrlarini bilish maqsadida), yoki o'quv rejasi asosida biror-bir bo'lim o'rganilgandan so'ng qo'llanilishi mumkin, chunki bu texnologiya tinglovchilarni o'z fikrini himoya qilishga, erkin fikrlash va o'z fikrini boshqalarga o'tkazishga, ochiq holda bahslashishga, shu bilan bir qatorda ta'lim oluvchilarni o'quv jarayonida egallagan bilimlarini tahlil etishga, qay darajada egallaganliklarini baholashga ham tinglovchilarni bahslashish

F- Fikringizni bayon eting,

S- Fikringiz bayoniga biror-bir sabab ko'rsating

M – Ko'rsatilgan sababni tushuntiruvchi (isbotlovchi) misol keltiring,

U – Fikringizni umumlashtiring.

«Fikriy hujum» («Mozgovaya ataka»)

Mazkur metod tahsil oluvchilarning mashg'ulotlar jarayonidagi faolliklarini ta'minlash, ularni erkin fikr yuritishga rag'batlantirish hamda bir xil fikrlash inersiyasidan ozod etish, muayyan mavzu yuzasidan rang-barang g'oyalarni to'plash, shuningdek, ijodiy

ifodalovchi tajribalar asosida to'plangan bilim va ma'lumotlar yig'indisi nima deb ataladi?

A) Pedagogika.

B) Tarbiya nazariyasi.

C) Didaktika.

D) Xalq pedagogikasi

27. «Sog'liqni saqlashning asosiy tadbiri badantarbiya bo'lib, keyin ovqat tadbiri va uyqu tadbiri bo'lganidan, so'zni badantarbiyadan boshlaymiz. Badantarbiyaga odamning ish jarayonida qiladigan harakatlari va maxsus badantarbiya harakatlari kiradi. Bu yerda biz keyingisi ustida to'xtalamiz, chunki shu keyingisi badantarbiya bo'lib, undan keladigan manfaatlar tufayli u bilan mashg'ul bo'ladi. Badantarbiyaning turlariga kelsak, ular quyidagilardan iborat: tez harakatli, nozik va yengil, kuchli badantarbiya turlari».

Mazkur fikr muallifi kim?

A) Beruniy.

B) Ibn Sino.

C) Davoniy.

D) Navoiy.

28. Movarounnahrda qaysi davlat arbobi XV asrda maktablar islohotini o'tkazdi?

A) Amir Temur.

B) Mirzo Ulug'bek.

C) Zahiriddin Bobur.

D) Alisher Navoiy.

29. «As-sahih» to'plami qaysi muhaddis-vatandoshimiz ijodiga mansub?

A) Imom Ismoil al-Buxoriy.

B) Imom Ismoil al-Nishopuriy.

C) Imom ibn Mojja.

D) Imom ibn Iso at-Termiziy.

D) Aralashli darslar, yangi materiallarni bayon etish, takrorlash, bilimlarni tekshirish va baholash, mustahkamlash darsi.

23. Ibtidoiy jamoa davrlarida tarbiyaning yuzaga kelishiga sabab bo'lgan shart-sharoitlar nimalardan iborat?

A) Kohinlar va oqsoqollarning maqsadga nauvofiq faoliyati.

B) Bolalarning kattalarga taqlidi.

C) Ibtidoiy odamlarning mehnat faoliyati va bunda tarkib topgan ijtimoiy munosabatlar.

D) Kishilarning o'z nasl-nasabini davom ettirishda tabiiy-biologik negizga asoslanishi.

24. «Bola o'zining hayot faoliyati jarayonida kattalarning ishlariga qatnashib, ular bilan kundalik muomalada bo'lib tarbiyalanar va ta'lim olar edi. Keyinroq odat bo'lib qolganidek, hayotga hozirlanibgina qolmasdan, shu bilan birga, o'zi uddalay oladigan faoliyatga bevosita qo'shilib ham ketaveradi, kattalar bilan birga va ularning rahbarligida mehnat qilishga va hayot kechirishga o'rganar edi». Mazkur fikr qaysi tarixiy davrdagi bola tarbiyasini yoritayapti?

A) Quldorlik jamiyatidagi.

B) Ibtidoiy jamiyatdagi.

C) Feodal jamiyatdagi.

D) Ibtidoiy jamoaning yemirilish davridagi.

25. Eng qadimgi davrlardagi ma'naviy madaniyatimiz, xususan, bolalar tarbiyasi tizimini o'rganishga asos bo'lgan manbani ko'rsating.

A) Quro'ni Karim.

B) Ibn Sino. «Axloq haqida risola».

C) Ma'rifatparvarlarning asarlari.

D) «Avesto».

26. Xalq ommasi tomonidan yaratilgan va avloddan avlodga o'tib kelayotgan ta'lim-tarbiya ishlarini amalga oshirish bobida qo'llanib kelingan usul, vosita, ko'nikma va malakalar birligini

vazifalarni hal etish jarayonining dastlabki bosqichida paydo bo'lgan fikrlarni yengishga o'rgatish uchun xizmat qiladi.

«Fikriy hujum» metodi A.F.Osborn tomonidan tavsiya etilgan bo'lib, uning asosiy tamoyili va sharti mashg'ulot (bahs)ning har bir ishtirokchisi tomonidan o'rtaga tashlanayotgan fikrga nisbatan tanqidni mutlaqo ta'qiqlash, har qanday luqma va hazil mutoyibalarni rag'batlantirishdan iboratdir. Bundan ko'zlangan maqsad tahsil oluvchilarning mashg'ulot (bahs) jarayonidagi erkin ishtirokini ta'minlashdir. Ta'lim jarayonida ushbu metoddan samarali va muvaffaqiyatli foydalanish o'qituvchining pedagogik mahorati va tafakkur ko'lamining kengligiga bog'liq bo'ladi.

«Fikriy hujum» metodidan foydalanish chog'ida tahsil oluvchilarning soni 15 nafardan oshmasligi maqsadga muvofiqdir. Ushbu metodga asoslangan mashg'ulot bir soatga qadar tashkil etilishi mumkin.

«Ikki qismli kundalik»

Bu matnning mazmunini o'rganishga, uni o'zining shaxsiy tajribasi bilan bog'lashga va o'qiganining mazmuniga o'z munosabatini yozma ifoda etishga imkon beruvchi oddiy hamda samarali usuldir. Kundalik bilan quyidagicha ishlash mumkin: a) Daftari varagi vertikal chiziq bo'yicha ikkiga bo'linadi. b) Chap tomonga ta'lim oluvchi unda taassurot uyg'otgan, yoqqan yoki savol tug'dirgan, ba'zi fikr keltirib chiqargan, muallifning sitata yoki fikrlarini yozadi (masalan, juda aqlli ta'rif, yoki xato tuyulishi, yoki

ma'lumotning bir qismi dalil yoki sabab va boshqalar). v) O'ng tomonda muallifning sitatasi yoki fikriga o'zining sharhlarini yozadi, ya'ni o'qilganga o'z fikrini bildiradi: bu sitatada aynan nima uni yozib olishga undadi? Bu sitata uni nima haqda o'ylashga majbur etdi? Bu sitata bo'yicha u qanday savollarni o'yladi? g) Matnni o'qiyotganida u to'xtab, kundalikka yozib boradi. d) Ishni yakunlagandan so'ng ular juftliklarda ishlashlari, ishlari bilan almashishlari, o'rtoqlari ishida ularga yoqqan fikrni muhokama etishlari va ko'rsatishlari mumkin.

«Venn diagrammasi» - (ingliz faylasufi Djon Venna nomi bilan atalgan) grafik tasvir orqali o'qitishni tashkil etish shakli bo'lib, u ikkita o'zaro kesishgan aylana tasviri orqali ifodalanadi. Mazkur metod turli tushunchalar, asoslar, tasavvurlarning analiz va sintezini ikki aspect orqali ko'rib chiqish, ularning umumiy farqlovchi jihatlarini aniqlash, taqqoslash imkonini beradi.

Bunda ta'lim oluvchida mavzuga nisbatan tahliliy yondashuv, ayrim qismlar negizida mavzuning umumiy mohiyatini o'zlashtirish ko'nikmalarini hosil qilishga yo'naltiriladi. Usul kichik guruhlarini shakllantirish asosida sxema bo'yicha amalga oshiriladi. Yozuv taxtasi o'zaro teng to'rtta bo'lak-ka ajratiladi va har bir bo'lakka sxema chiziladi. Bu usul ta'lim oluvchilar tomonidan o'zlashtirilgan o'zaro yaqin nazariy bilimlar, ma'lumotlarni qiyosiy tahlil etishga yordam beradi. Bundan muayyan bilim yoki boblar bo'yicha yakuniy

18. Ta'lim jarayoni — bu:

A) Maxsus tashkil etilgan jarayon, buning natijasida o'quvchilar olam haqidagi bilimlarni egallaydilar.

B) O'quvchilar tomonidan ularni qurshab olgan dunyoning qonuniyatlarini o'rganishi.

C) Bilish faoliyati.

D) Aqliy bilish faoliyati.

19. Shaxs — bu:

A) Ta'lim sohasidagi xizmatlarning iste'molchisi va ularni amalga oshiruvchi.

H) Ta'lim tizimining faoliyatini tartibga soluvchi.

C) Har qanday odam shaxs hisoblanadi.

D) Yangi tug'ilgan chaqaloq.

20. Shaxsning shakllanishiga ta'sir etuvchi omillar qaysi qatorda to'liq berilgan?

A) Mikromuhit, iste'dod, xotira.

B) Mikromuhit, mezomuhit, makromuhit, irsiyat, ta'lim-tarbiya, shaxsiy faoliyat.

C) Shaxsiy faoliyat, mafkura.

D) Irsiyat, iste'dod, xotira.

21. Nazariya — bu:

A) Bilimlarning haqqoniy ekanligi.

B) Harakatlar yig'indisi.

C) Fikrlar tizimi.

D) O'qituvchi va o'quvchilarning xususiyatlarini o'rganishdir.

22. Dars tiplari qaysi qatorda to'liq ko'rsatilgan?

A) Aralash darslar, yangi bilimlarni bayon etuvchi va leksiya darslari.

B) O'tilgan materiallarni mustahkamlash, umumlashtirish darslari.

C) O'yin darslari, press-konferensiya, muhbir qo'llar darsi.

13. Oʻrta Osiyo mutafakkirlaridan qaysi alloma birinchi marta bolalarni jamoa boʻlib maktabda oʻqitishning ahamiyatini ilmiy asoslab bergan?O

- A) Al - Forobiy.
- B) Al - Beruniy.
- C) Al - Xorazmiy.
- D) Ibn Sino.

14. «Juvonmardlikning asli 3 narsadir: biri ulkim, aytgan soʻzingni oʻzing qilsang, ikkinchisi ulkim, xayrli ishni ilgari tutsang, qilgan barcha sifatlar bu uch narsaning ostidadur». Ushbu fikrning muallifi kim?

- A) Kaykovus.
- B) Yusuf Xos Hojib.
- C) Ahmad Yugnakiy.
- D) Koshifiy.

15. "Turkiy tilda yaratilgan dastlabki taʼlimiy- axloqiy asar qaysi?

- A) «Devon-u lugʻotit-turk».

13) «Qutadgʻu bilig».

- C) «Hibat ul-haqoyiq».
- D) «Mahbub ul - qulub»

16. Didaktika - bu:

- A) Taʼlim nazariyasi.
- B) Oʻquv tillarini tashkil etish shakllarini takomillashtirish.
- C) Taʼlim qonuniyatlari, tamoyillari va mohiyatini tadqiq

etadi.

- D) Ilmiy fan boʻlib, taʼlimning nazariy asoslarini oʻrgatadi.

17. «Buyuk didaktika» asari qaysi pedagog-olim tomonidan yozilgan?

- A) Abu Rayhon Beruniy.
- B) Abu Ali ibn Sino.
- C) Yan Komenskiy.
- D) Pestalotssi.

darslarni tashkil etishda foydalanish samaraliroqdir. Usul quyidagicha amalga oshiriladi:

- taʼlim oluvchilar toʻrt guruhga boʻlinadi;

- yozuv taxtasiga topshiriqni bajarish mohiyatini aks ettiruvchi sxema chiziladi;

- har bir guruhga oʻzlashtirilayotgan mavzu yuzasidan alohida topshi-riqlar beriladi;

- topshiriqlar bajarilgach, guruh aʼzolari orasidan yetakchilar tanla-nadi;

- yetakchilar guruh aʼzolari tomonidan bildirilgan fikrlarni umum-lashtiradi;

- yozuv taxtasida aks etgan diagrammani toʻldiradilar

«Konseptual jadval»

Bu bir qancha faraz, qonun yoki hodisa, dalillar va boshqalarni solishtirish kerak boʻlganda qoʻllanadigan grafik tashkilotchidir. Konseptual jadvalda tahliliy axborotning katta hajmi ixcham joylashtirilgan. Bunday jadval mashgʻulotning metodik taʼminotiga (slyd, oʻquv plakati va h.k.) qoʻl keladi. Muayyan muammo boʻyicha konseptual jadvallarni tuzishga topshiriqni kichik guruhlarda aqliy hujumdan foydalanib tuzish va uni butun guruh boʻyicha muhokama qilib, eng maqbul variantni ishlab chiqish – amaliy mashgʻulotlarning “anglash” va “fikrlash” fazasida aniq bir mavzu boʻyicha mashgʻulot mazmuni boʻlib xizmat qilishi mumkin. oʻtkazish texnologiyasi quyidagicha:

1) Yangi axborot bilan ishlash (tanishish).

2) Jadval tuzish. Konseptual jadvalda vertikal bo'yicha solishtiriladigan, gorizontal bo'yicha esa – solishtirish amalga oshiriladigan turli tavsiflar joylashtiriladi.

3) Jadvalni to'ldirish. Ta'lim oluvchilar solishtirish mezonlarini ifoda etadilar va axborotni mos kelgan mezonlar bo'yicha taqsimlaydilar.

«Sinkveyn»

O'rganilayotgan materialni puxta anglash uchun qo'llaniladigan interfaol usullardan biri hisoblanadi. Sinkveyn-fransuzcha besh qatorli o'ziga xos, qofiyasiz she'r bo'lib, unda o'rganilayotgan tushuncha to'g'risidagi axborot yoyilgan holda o'quv so'zi bilan, turli variantlarda va turli nuqtai nazar orqali ifodalanadi. "Sinkveyn" tayanch tushunchalar va ahborotlarni refleksiyalash, sintezlash va umumlashtirishda tezkor vosita hisoblanadi.

Sinkveyn tuzish qoidasi: -birinchi qatorda mavzu bir so'z, odatda ot bilan ifodalanadi? (Kim? Nima?);

-ikkinchi qatorga mavzuga oid ikkita sifat yoziladi. (Qanday? Qanaqa?)

-uchinchi qatorda mavzu doirasidagi hatti – harakat uchta so'z (fe'l) bilan ifodalanadi;

-to'rtinchi qatorga mavzuga nisbatan tasavvur anglatuvchi va to'rtta so'zdan iborat bo'lgan fikr yoziladi;

C) Maxsus tashkil etilgan va ongli amalga oshiriladigan jarayon.

D) Insonlar bir-biriga tavsif etadigan jarayon.

10. Tarbiyaning qismlari qaysi qatorda to'liq ko'rsatilgan?

A) Politexnik, ma'naviy, axloqiy.

B) Ekologik, axloqiy, nafosat, ma'naviy-axloqiy, jismoniy, iqtisodiy, mehnat.

C) Jismoniy, iqtisodiy, huquqiy.

D) Axloqiy, ekologik, nafosat.

11. Ma'lumot — bu:

A) Maqsadga yo'naltirilgan jarayon bo'lib, bunda o'quvchilar bilimlar tizimini, malaka va ko'nikmalarni egallab, ilmiy dunyoqarashi shakllanib borishi bilan birga, axloqiy fazilatlarining kamol topishi.

B) O'quv ko'nikmasi va malakasi bilan qurollantirish orqali tarbiyaviy ta'sir o'tkazish.

C) Tarbiyaning bir qismi bo'lib, bunda bolalar bilimlar tizimini egallab boradilar.

D) O'quvchilar tomonidan ko'nikma va malakalarni o'zlashtirish jarayoni.

12.«Ta'lim degan so'z xalqlar va shaharliklar o'rtasidagi nazariy fazilatlarini birlashtirish, tarbiya esa shu xalqlar o'rtasidagi tug'ma fazilat va amaliy kasb-hunar fazilatlarini birlashtirish demakdir. Ta'lim so'z va o'rgatish bilangina bo'ladi. Tarbiya esa amaliy ish, tajriba bilan, ya'ni shu xalq, shu millatning amaliy malakalaridan iborat bo'lgan ish-harakat, kasb - hunarni o'rganishdir».

Bu ta'rifning muallifi kim?

A) Al - Forobiy.

B) Al - Xorazmiy.

C) Al - Beruniy.

D) Ibn Sino.

5. O'quv materiallarini o'zlashtirishning asosiy bosqichlari ko'rsatilgan qatorni aniqlang.

- A) Diqqat bilan tinglash, topshiriqlarni bajarib borish.
- B) O'qishga, bilimga qiziqish.
- C) Bilimlarni qabul qilish, tushunish, idrok etish va amalga tatbiq etish.

D) Qunt bilan o'rganish.

6. Ta'limning ikkiyoqlama jarayoni qaysi qatorda to'g'ri ko'rsatilgan?

- A) O'qituvchi va o'quvchilarning birgalikdagi faoliyati.
- B) Ta'limda o'qituvchining otaliq roli.
- C) O'qituvchilarning ilmiy bilimlar berishi, ko'nikma va malakalar bilan qurollantirishi.

D) O'qituvchining tushuntirganlarini o'quvchilar tomonidan qabul qilinishi.

7. Qaysi olim "Insonning bilish faoliyati bilmaslikdan bilishga qarab boradi" deb aytgan?

- A) Abu Rayhon Beruniy.
- 13) Yan Amos Komenskiy.
- C) Abu Ali ibn Sino.
- D) Burhoniddin Zarnudjiy.

8. Ta'limning maqsadi qaysi qatorda to'g'ri ko'rsatilgan?

A) Yosh avlodni ilmiy bilimlar, ko'nikma va malakalar tizimi bilan qurollantirish.

- 8) Aniq mavzuni o'quvchilarga bildirish.
- C) Yoshlarni bilimlar bilan qurollantirish.
- D) Yoshlarning dunyoqarashini shakllantirish.

9. Tarbiya — bu:

A) Maxsus tashkil etilgan pedagogik jarayon bo'lib, bu jarayon insonni har tomonlama kamol toptirishga qaratilgan bo'ladi.

B) Axloqiy e'tiqod va xatti-harakatlarni shakllantirish jarayoni.

-oxirgi qatorga mavzu mohiyatini takrorlaydigan, ma'nosi unga o'xshash bo'lgan bitta so'z (sinonim) yoziladi.

Sinkveyn tuzish-murakkab g'oya, sezgi va hissiyotlarni bir nechagina so'zlar bilan ifodalash uchun muhim bo'lgan malakadir. Sinkveyn tuzish jarayoni mavzuni puxtaroq anglashga yordam berish bilan birga, ta'lim oluvchilarning fikrlash qobiliyatini yuqori darajada rivojlantiradi.

«Muammoli vaziyat»

Bu pedagogik usul, ta'lim oluvchilarda muammoli vaziyatlarning sabab va oqibatlarini tahlil qilish hamda ularning yechimini topish bo'yicha bilim va ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilgan.

"Muammoli vaziyat" usuli uchun o'quv dasturidan tanlangan mavzu va uni ichidagi muammoning murakkabligi ta'lim oluvchilarning bilim darajalariga mos ravishda tanlanishi lozim. Talabalar qo'yilgan muammo yechimini topishga qodir bo'lishlari kerak, aks holda yechimini topa olmay, ta'lim oluvchilarning muammoga bo'lgan qiziqishlari so'nishiga va o'zlariga bo'lgan ishonchlarining yo'qolishiga olib kelishi mumkin. Bu usul qo'llanilganda ta'lim oluvchilar mustaqil fikr yuritishga, muammoning sabab va oqibatlarini tahlil qilishga va uning yechimini topishga o'rganadilar.

"Muammoli vaziyat" usulining bosqichlari:

1. O'quv jarayoniga tayyorgarlik qilish davrida pedagog o'quv dasturidagi mavzu bo'yicha muammoli vaziyatni tanlaydi, maqsad va vazifalarini aniqlaydi.

2. Pedagog ta'lim oluvchilarni kichik guruhlariga ajratadi.

3. Pedagog ta'lim oluvchilarni topshiriqning maqsad, vazifalari va shartlari bilan tanishtiradi.

4. Guruhlar berilgan muammoli vaziyatni o'rganadilar, bu muammoning kelib chiqish sabablarini aniqlaydilar va har bir guruh o'zi aniqlagan sabablarni taqdimot qiladilar.

5. Barcha taqdimotlarning ichidan bir xil fikrlilari guruhlashtiriladi.

6. Muammoni yechishning turli imkoniyatlarini muhokama qilib, ularni tahlil qiladilar va muammoni yechishning eng maqbul yo'lini aniqlaydilar.

«Elpig'ich»

Bu texnologiya murakkab, ko'p tarmoqli, mumkin qadar, muammo xarakteridagi mavzularni o'rganishga qaratilgan.

Texnologiyaning mohiyati shundan iboratki, bunda mavzuning turli tarmoqlari bo'yicha bir yo'la axborot beriladi. Ayni paytda, ularning har biri alohida nuqtalardan muhokama etiladi. Masalan, ijobiy va salbiy tomonlari, afzallik, fazilat va kamchiliklari, foyda va zararlari belgilanadi.

UMUMIY PEDAGOGIKA FANIDAN TALABALAR UCHUN TEST SAVOLLARI

1. Xalq ta'limi tashkilotlariga qaysilar kiradi?
 - A) Boshlang'ich va tayanch maktablar.
 - B) Kasb-hunar kollejlari, litseylar.
 - C) Maktabgacha tarbiya muassasalari, boshlang'ich maktab, tayanch maktablari, umumta'lim maktablari, o'rta maxsus o'quv yurtlari, oliy o'quv yurtlari.
 - D) O'rta maxsus o'quv yurtlari.
2. Har bir dars nimalar asosida tuziladi?
 - A) Ta'lim tamoyillari asosida.
 - B) Reja asosida.
 - C) Ta'limiy va tarbiyaviy vazifalar hamda ta'lim tamoyillari asosida.
 - D) Ta'limiy vazifalar asosida.
3. Dars nima?
 - A) Ta'limiy vazifalarni amalga oshiruvchi jarayon.
 - B) O'quvchilarga o'quv fanini tizimli bayon etishga imkon beruvchi jarayon.
 - C) Didaktik maqsadlarni amalga oshirish yo'lida doimiy o'quvchilar jamoasi bilan aniq belgilangan vaqtlarda, jadval asosida mashg'ulot olib borish.
 - D) O'quvchilar jamoasining bilish faoliyatida rahbarlik qilish uchun tashkil etiladigan ish shakli.
4. Bilimlarni tekshirish turlari qaysi qatorda to'g'ri ko'rsatilgan?
 - A) Joriy, yakuniy va tematik.
 - B) Chorak, mustaqil.
 - C) Frontal tekshirish.
 - D) Individual tekshirish.

shakllantirishga, shuningdek o'qitish maqsadlarining to'laqonli amalga oshirishga yordam beruvchi chora-tadbirlar majmuasi .**Kasbiy bilim** - aniq mehnat faoliyati doirasida bajariladigan islar uchun zarur bo'lgan nazorat, bilim amaliy malaka va ko'nikmalar birlashmasidir.

O'qitishni individuallashtirish - ta'lim mazmunini oquvchi shaxsi,uning individual xususiyatlariga mosligi. Pedagogik kvalimetriya-pedagogic jarayon sifat darajasining o'lchovi.

Kasbiy tayyorgarlik - maxsus nazariy bilim, amaliy ko'nikma va malakalar ,shuningdek,ma'naviy-axloqiy, kasbiy sifatlarini o'zlashtirish asosida shaxsning muayyan kasbiy faoliyatini muvaffaqiyatli olib borishga nisbatan fiziologik,psixologik va jismoniy tayyorgarlik darajasi.

Xulosa

Hozirgi kunda oliy ta'lim muassasalarida mustaqil ta'limni tashkil etish asosida talabalarning ijtimoiy faol fuqarolik kompetensiyasini shakllantirish talabalarning ijtimoiy- siyosiy dunyoqarashi axloqiy – huquqiy madaniyatini va siyosiy tafakkurini va bu orqali faol fuqarolik kompetensiyasini mustaxkamlovchi ijtimoiy-gumanitar fanlar bo'yicha o'quv mashg'otlari texnologiyasini yaratish zarurligini talab etadi. Bu muammolarni hal etish maqsadida o'quv mashg'otlarini innovatsion yondashuv asosida olib boorish,talabalarga huquqiy tarbiya asosida faol fuqarolik kompetensiyasini rivojlantirishga qaratilgan o'quv mashgulotlari modeli va texnologiyalarini tuzish, amaliyotga joriy etish amaliyotini o'tkazish zarurligini taqazo qiladi. Ushbu qo'llanmada keltirilgan zamonaviy pedagogic texnologiyalar to'grisidagi ma'lumotlar pedagoglarning shu yonalishdagi bilimlarini oshirishga yo'naltirilgan. Bu ma'lumotlar bilan tanishish natijasida zamonaviy pedagogic texnologiyalar uzluksiz rivojlanib, o'zgarib borayotganligini hisobga olgan holda,har bir pedagog xodim bu sohadagi o'z nazariy bilimlarini hamda kasbiy pedagogic mahoratini oshirib borishi zarur hisoblanadi

Bu interfaol texnologiya tanqidiy, tahliliy, aniq mantiqiy fikr-lashni muvaffaqiyatli rivojlantirishga hamda o'z g'oyalari, fikrlarini yozma va og'zaki shaklda ixcham bayon etish, himoya qilishga imkoniyat yaratadi.

“Elpig'ich” texnologiyasi umumiy mavzuning ayrim tarmoqlarini muhokama qiluvchi kichik guruhlarning, har bir qatnashuvchining, guruhning faol ishlashiga qaratilgan.

Bu texnologiya mavzuni o'rganishning turli bosqichlarida qo'lla-nilishi mumkin:

- boshida: o'z bilimlarini erkin faollashtirish;
- mavzuni o'rganish jarayonida: uning asoslarini chuqur faxmlash va anglab yetish;
- yakunlash bosqichida: olingan bilimlarni tartibga solishda.

Asosiy tushunchalar quyidagilar:

Aspekt (nuqtai nazar) bilan predmet, hodisa, tushuncha tekshiriladi.

Afzallik – biror narsa bilan qiyoslangandagi ustunlik, imtiyoz.

Fazilat – ijobiy sifat.

Nuqson – nomukammallik, qoidalarga, mezonlarga nomuvofiqlik.

Xulosa – muayyan bir fikrga, mantiqiy qoidalar bo'yicha dalildan natijaga kelish.

Ta'lim berish bilan birga bu texnologiya tarbiyaviy xarakterdagi qator vazifalarni amalga oshirish imkonini beradi: jamoa, guruhlarda ishlash mahorati; muammolar, vaziyatlarni turli

nuqtai nazardan muhokama qilish mahorati; murosali qarorlarni topa olish mahorati; o'zgaralar fikriga hurmat; xushmuomalalik; ishga ijodiy yondashish; faollik; muammoga diqqatini jamlay olish mahorati.

“Tushunchalar tahlili”

Metodning maqsadi: mazkur metod talabalar yoki qatnashchilarni mavzu bo'yicha tayanch tushunchalarni o'zlashtirish darajasini aniqlash, o'z bilimlarini mustaqil ravishda tekshirish, baholash, shuningdek, yangi mavzu bo'yicha dastlabki bilimlar darajasini tashxis qilish maqsadida qo'llaniladi.

Metodni amalga oshirish tartibi:

- ishtirokchilar mashg'ulot qoidalari bilan tanishtiriladi;
- o'quvchilarga mavzuga yoki bobga tegishli bo'lgan so'zlar, tushunchalar nomi tushirilgan tarqatmalar beriladi (individual yoki guruhli tartibda);
- o'quvchilar mazkur tushunchalar qanday ma'no anglatishi, qachon, qanday holatlarda ko'llanilishi haqida yozma ma'lumot beradilar;
- belgilangan vaqt yakuniga yetgach o'qituvchi berilgan tushunchalarning to'g'ri va to'liq izohini o'qib eshittiradi yoki slayd orqali namoyish etadi;
- har bir ishtirokchi berilgan to'g'ri javoblar bilan o'zining shaxsiy munosabatini taqqoslaydi, farqlarini aniqlaydi va o'z bilim darajasini tekshirib, baholaydi.

Konstruktivli- (loihalay olish qobiliyatiga egalik)- bu pedagogning shaxsiy faoliyati va tarbiya maqsadlarini hisobga olgan holdagi faolliklarini alohida loyihalashtirishni ko'zda tutadi.

Metod-1. tabiiy va ijtimoiy hayot hodisalarini tadqiq qilish bilish usuli, harakat qilish tarsi; 2. Maqsadga eltuvchi yo'l, ya'ni maqsadga erishish yo'lidagi hatti-harakatlarning o'ziga xosligidir.

Model- (fransuzcha “modele”-“namuna” lotin tilida “modulus” - me'yor)qandaydir ob'ektning shartli qiyofasi,ob'ekt va ob'ekt haqidagi inson bilimlari o'rtasidagi munosabatni aks ettirish uchun xizmat qiladi.

Pedagogik jarayon- ta'lim masalalari uning taraqqiyotini kashf qilishga qaratilgan, mahsus tashkil etilgan pedagog va tarbiyalanuvchilarning o'zaro munosabatlari.

Pedagogik texnologiya- ta'lim oluvchining ichki imkoniyat va o'qituvchining innovatsion tayyorgarligiga tayangan holda ishlab chiqilgan va ta'limiy maqsadga erishishni kafolotlovchi o'quv- tarbiya jarayonining loyihasi.

Pedagogik texnologiya- ta'lim oluvchining ichki imkoniyatlari va o'qituvchining innovatsion tayyorgarligiga tayangan holda ishlab chiqilgan va ta'limiy maqsadga erishishni kafolotlovchi o'quv- tarbiya jarayonining loyihasi.

Ta'lim- maxsus tayyorgarlikdan o'tgan kishilar rahbarligida o'tkaziladigan, ta'lim oluvchilarni bilim,ko'nikma va malakalar bilan qurollantiradigan, qobiliyatlarni o'stirib,dunyoqarashlarni tarkib toptiruvchi jarayon.

Trening- tahsil oluvchi faoliyatiga mo'jallangan ta'lim shaklibo'lib nazariy ma'lumotlarni amaliy mashqlar orqali o'zlashtirilishini ta'minlaydi. U ta'lim beruvchi tomonidan o'qitishni emas,balki tehsil oluvchi tomonidan mustaqil va faol o'rganishni ko'zda tutadi.

Innovatsiya - yangilik, yangi g'oyani kiritish. Interfaol metod- (“inter” o'zaro va “akt” harakat qilmoq) o'qituvchi va o'quvchilarning o'zaro hamkorlikdagi faoliyatini o'quv axborotlarini o'zlashtirish jarayonidagi faollikni ijodkorlik mustaqillikni

“Ikki qismli kundalik”

Ikki qismli kundaliklar talabalarga matn mazmunini o‘z shaxsiy tajribasi bilan chambarchas bog‘lash, o‘zining tabiiy qiziquvchanligini qondirish imkonini beradi. Ayniqsa, talabalar qandaydir katta matnni uyda, o‘quv auditoriyasidan tashqari o‘qib chiqish topshirig‘ini olishganida ikki qismli kundaliklar foydalidir.

Ikki qismli kundalik uchun talabalar yozilmagan qog‘ozning o‘rtasidan tik chiziq o‘tkazib, uni ikkiga ajratishlari kerak. Qog‘ozning chap tomoniga matnning qaysi qismi ularga eng ko‘p taassurot qoldirganini qayd etishadi. Ehtimol, u qandaydir xotirani uyg‘otar yoki hayotlarida yuz bergan voqealarni esga tushirar, yoki shunchaki taajjubga solar. Yoxud ularning qalbida keskin norozilik hissini uyg‘otar. O‘ng tomonida ular sharh berishlari kerak: ayni shu sitatani yozishga ularni nima narsa majbur etdi? Ularga qanday fikrlar uyg‘otdi? Shu munosabat bilan ularda qanday savol tug‘ildi? Qisqasi, matnni o‘qirkan, o‘quvchilar vaqti-vaqti bilan to‘xtashlari va o‘zlarining qo‘shaloq kundaliklarida shunday belgilar qo‘yib borishlari kerak.

GJOSSARIY-

Kommunikativlik- bu o‘qituvchining alohida xususiyati bo‘lib, unda o‘quvchilar va hamkasblari bilan o‘zaro hamkorlik muloqati nazarda tutiladi. Bunda pedagogic faoliyatning samaradorligi uning muloqatchanligiga bog‘liq bo‘ladi.

Kompitentlik- shaxsning o‘zlashtirgan muayyan bilim, ko‘nikma va tajribasini ijtimoiy –kasbiy sohadagi aniq vaziyatlarda muammo va vazifalarni yechishga qodirlik darajasi, yaroqliligi.

“Assesment” metodi

Metodning maqsadi: mazkur metod ta‘lim oluvchilarning bilim darajasini baholash, nazorat qilish, o‘zlashtirish ko‘rsatkichi va amaliy ko‘nikmalarini tekshirishga yo‘naltirilgan. Mazkur texnika orqali ta‘lim oluvchilarning bilish faoliyati turli yo‘nalishlar (test, amaliy ko‘nikmalar, muammoli vaziyatlar mashqi, qiyosiy tahlil, simptomlarni aniqlash) bo‘yicha tashhis qilinadi va baholanadi.

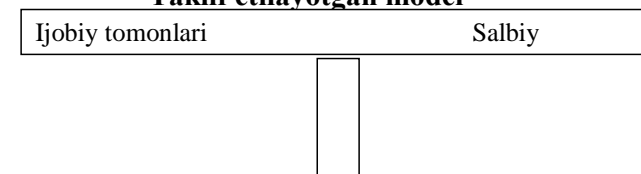
Namuna. Har bir katakdagi to‘g‘ri javob 5 ball yoki 1-5 balgacha baholanishi mumkin.

TEST	MUAMMOLI VAZIYAT
BELGILARI:	AMALIY KO‘NIKMALAR:

«T» - Chizma

«T» – **chizma** – ma‘lum bir masalani ikki tomonlama taqqoslash asosida tahlil qilish uslubidir. Juft (ijobiy - salbiy; ha - yo‘q; rozi - qarshi kabi) javob yoki taqqoslashlarni qayd etuvchi serqirra yozma ishni tashkil etishda, ko‘maklashuvchi usuldir. Misol uchun:

Taklif etilayotgan model

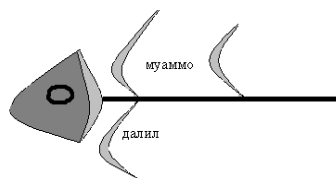

«Baliq skeleti»

Baliq suyagi (Isikava modeli) – grafik tashkilotchi, bir qancha muammolarni yoritish va hal qilishga urinib ko‘rish imkonini beruvchi, muammoni qo‘yish va hal qilish modeli.

Ta’lim oluvchilar biror-bir mavzuni o‘rganyaptilar deb tasavvur qilamiz. Ishdan so‘ng, ular qandaydir muammo to‘g‘risida Baliq suyagi (Isikava modeli) – grafik tashkilotchi, bir qancha muammolarni yoritish va hal qilishga urinib ko‘rish imkonini beruvchi, muammoni qo‘yish va hal qilish modeli.

Ta’lim oluvchilar biror-bir mavzuni o‘rganyaptilar deb tasavvur qilamiz. Ishdan so‘ng, ular qandaydir muammo to‘g‘risida fikr yuritilgan matnni o‘qiydilar. Matnda turli yondashuvlar muhokama qilinyapti, ularning yuzaga kelishining ba’zi sabablari va rivojlanish mexanizmlari ochib berilgan. O‘qish davomida ular “Fishboun” (“baliq suyagi” deb tarjima qilinadi) sxemasi bilan ishlaydilar.

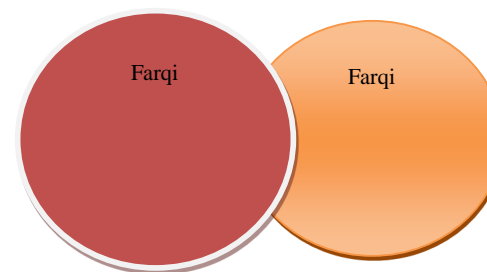

1) Ushbu skeletning “bosh” qismida ular matnda ko‘rilayotgan muammoni qo‘yishadi. Skeletning o‘zida yuqori va pastki suyaklari mavjud.

2) Yuqoridagi suyagida ta’lim oluvchilar o‘rganilayotgan muammoning kelib chiqish sabablarini ko‘rsatadilar.

3) Yuqoridagi suyaklarning qarama-qarshisida pastkilari joylashgan, ularda ta’lim oluvchilar o‘qish davomida o‘zlari ko‘rsatib o‘tgan sabablarni tasdiqlovchi dalillarni yozadilar. Yozuv-lar qisqa,

“Venna diagrammasi” yordamida an’anaviy va zamonaviy o‘qituvchi vazifalarini tasniflang

«Bilaman. Bilishni xohlayman. Bilib oldim»

Ushbu metod tahsil oluvchilarga muayyan mavzular bo‘yicha bilimlari darajasini baholay olish imkonini beradi. Metodni qo‘llash jarayonida tahsil oluvchilar bilan guruhli yoki ommaviy ishlash mumkin. Guruh shaklida ishlashda mashg‘ulot yakunida har bir guruh tomonidan bajarilgan faoliyat tahlil etiladi. Guruhlarning faoliyatlari quyidagi ko‘rinishda tashkil etilishi mumkin:

har bir guruh umumiy sxema asosida o‘qituvchi tomonidan berilgan topshiriqlarni bajaradi va mashg‘ulot yakunida guruhlarning munosabatlari loyiha bandleri bo‘yicha umumlashtiriladi;

guruhlar umumiy sxemaning alohida bandleri bo‘yicha o‘qituvchi tomonidan berilgan topshiriqlarni bajaradi.

O‘quv faoliyati bevosita yozuv taxtasi yoki ish qog‘ozida o‘z aksini topgan quyidagi sxema asosida tashkil etiladi:

Bilaman	Bilishni xohlayman	Bilib oldim

“Venn diagrammasi”

Venn Diagrammasi (ingliz faylasufi Djon Venn nomi bilan atalgan).

Metodning maqsadi: Bu metod grafik tasvir orkali o‘qitishni tashkil etish shakli bulib, u ikkita uzaro kesishgan aylana tasviri orqali ifodalanadi. Mazkur metod turli tushunchalar, asoslar, tasavvurlarning analiz va sintezini ikki aspekt orqali kurib chiqish, ularning umumiy va farqlovchi jixatlarini aniqlash, taqqoslash imkonini beradi.

Metodni amalga oshirish tartibi:

- ishtirokchilar ikki kishidan iborat juftliklarga birlashtiriladilar va ularga kurib chiqilayotgan tushuncha yoki asosning o'ziga xos, farqli jixatlarini (yoki aksi) doiralalar ichiga yozib chiqish taklif etiladi;
- navbatdagi bosqichda ishtirokchilar to'rt kishidan iborat kichik guruhlarga birlashtiriladi va har bir juftlik o'z tahlili bilan guruh a'zolarini tanishtiradilar;
- juftliklarning tahlili eshitilgach, ular birgalashib, ko'rib chiqilayotgan muammo yohud tushunchalarning umumiy jihatlarini (yoki farqini) izlab topadilar, umumlashtiradilar va doirachalarning kesishgan qismiga yozadilar.

mazmun va dalillarni ifodalovchi kalit so‘zlar va iboralardan iborat bo‘lishi kerak. Masalan, ekologik muammolar to‘g‘risida fikr bildirilayotgan bo‘lsa, ularning mavjudligini va dolzarbligini tasdiqlovchi aniq ma‘lumotlarga suyanish muhimdir. Dalillar mavhum fikrlash to‘g‘risida emas, balki aniq mexanizm to‘g‘risida gapirishga imkon beradi.

4) Ish (izlanish) individual yoki guruhlarda o‘tkazilishi mumkin. Muammolarning o‘zaro aloqasi, ularning umumiy xususiyatini namoyon etuvchi to‘ldirilgan sxemaning taqdimoti muhim bosqich hisoblanadi.

Fikr yuritilgan matnni o‘qiydilar. Matnda turli yondashuvlar muhokama qilinyapti, ularning yuzaga kelishining ba’zi sabablari va rivojlanish mexanizmlari ochib berilgan. O‘qish davomida ular “Fishboun” (“baliq suyagi” deb tarjima qilinadi) sxemasi bilan ishlaydilar.

1) Ushbu skeletning “bosh” qismida ular matnda ko‘rilayotgan muammoni qo‘yishadi. Skeletning o‘zida yuqori va pastki suyaklari mavjud.

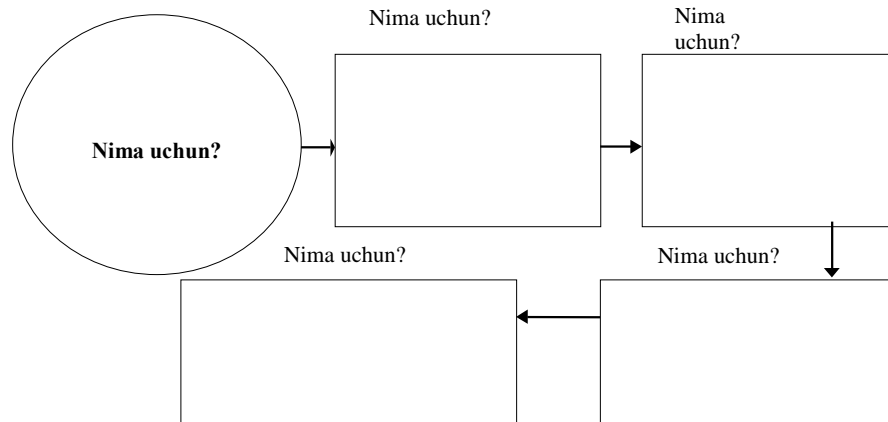
2) Yuqoridagi suyagida ta’lim oluvchilar o‘rganilayotgan muammoning kelib chiqish sabablarini ko‘rsatadilar.

3) Yuqoridagi suyaklarning qarama-qarshisida pastkilari joylashgan, ularda ta’lim oluvchilar o‘qish davomida o‘zlari ko‘rsatib o‘tgan sabablarni tasdiqlovchi dalillarni yozadilar. Yozuvlar qisqa, mazmun va dalillarni ifodalovchi kalit so‘zlar va iboralardan iborat bo‘lishi kerak. Masalan, ekologik muammolar to‘g‘risida fikr

bildirilayotgan bo'lsa, ularning mavjudligini va dolzarbligini tasdiqlovchi aniq ma'lumotlarga suyanish muhimdir. Dalillar mavhum fikrlash to'g'risida emas, balki aniq mexanizm to'g'risida gapirishga imkon beradi.

4) Ish (izlanish) individual yoki guruhlarda o'tkazilishi mumkin. Muammolarning o'zaro aloqasi, ularning umumiy xususiyatini namoyon etuvchi to'ldirilgan sxemaning taqdimoti muhim bosqich hisoblanadi.

“Nima uchun?” metodi

«Klaster» metodidan foydalanishda quyidagi shartlarga rioya qilish talab etiladi: Nimaniki o'ylangan bo'lsangiz, shuni qog'ozga yozing; Fikringizning sifati to'g'risida o'ylab o'tirmay, ularni shunchaki yozib boring; Belgilangan vaqt nihoyasiga yetmagunicha, yozishdan to'xtamang; Agar ma'lum muddat biror bir g'oyani o'ylay olmasangiz, u holda qog'ozga biror narsaning rasmini chiza boshlang. Bu harakatni yangi g'oya tug'ilguniga qadar davom ettiring; Yozuvingizning orfografiyasi yoki boshqa jihatlariga e'tibor bermang; Muayyan tushuncha doirasida imkon qadar ko'proq yangi g'oyalarni ilgari surish hamda mazkur g'oyalar o'rtasidagi o'zaro aloqadorlik va bog'liqlikni ko'rsatishga harakat qiling. g'oyalar yig'indisining sifati va ular o'rtasidagi aloqalarni ko'rsatishni cheklamang.

“SWOT” metodi

SWOT – tahlili

- S- kuchli tomoni
- W- kuchsiz tomoni
- O- imkoniyatlari
- T- xavf-xatar

Strengths	Weakness
Opportunities	Threats

qo'llashdan ko'zlangan asosiy maqsad tahsil oluvchilarni muammo bo'yicha keng fikr yuritishga undash ekanligini yodda tutgan holda ularning faoliyatini baholab borishdan voz kechish maqsadga muvofiqdir.

Klaster (g'uncha, bog'lam) metodi pedagogik, didaktik strategiyaning muayyan shakli bo'lib, u tahsil oluvchilarga ixtiyoriy muammo (mavzu)lar xususida erkin, ochiq o'ylash va shaxsiy fikrlarni bemalol bayon etish uchun sharoit yaratishga yordam beradi. Mazkur metod turli xil g'oyalar o'rtasidagi aloqalar to'g'risida fikrlash imkoniyatini beruvchi tuzilmani aniqlashni talab etadi. «Klaster» metodi aniq ob'ektga yo'naltirilmagan fikrlash shakli sanaladi. Undan foydalanish inson miya faoliyatining ishlash tamoyili bilan bog'liq ravishda amalga oshadi. Ushbu metod muayyan mavzuning tahsil oluvchilar tomonidan chuqur hamda puxta o'zlashtirilguniga qadar fikrlash faoliyatining bir maromda bo'lishini ta'minlashga xizmat qiladi.

Stil va Stil g'oyasiga muvofiq ishlab chiqilgan «Klaster» metodi puxta o'ylangan strategiya bo'lib, undan tahsil oluvchilar bilan yakka tartibda yoki guruh asosida tashkil etiladigan mashg'ulotlar jarayonida foydalanish mumkin. Metod guruh asosida tashkil etilayotgan mashg'ulotlarda tahsil oluvchilar tomonidan bildirilayotgan g'oyalarning majmui tarzida namoyon bo'ladi. Bu esa ilgari surilgan g'oyalarni umumlashtirish va ular o'rtasidagi aloqalarni topish imkoniyatini yaratadi.

“Chalkashtirilgan mantiqoy zanjirlar ketma-ketliklar”

Masalan, “Ta’lim metodlari” mavzusi bo'yicha amaliy mashg'ulot o'tkazilayapti, deylik. Dastlab o'qituvchi doskaga ta'lim metodlarni chalkashtirilgan holda yozib qo'yadi. So'ngra, talabalardan mazkur metodlarni qaysi guruhga kirishiga qarab, og'zaki, ko'rgazmali va amaliy metodlarga tasniflashni taklif etadi.

1. Mashq
2. Hikoya
3. Videometod
4. Munozara
5. Didaktik o'yinlar
6. Laboratoriya metodi
7. Suhbat
8. Tushuntirish
9. Ma'ruza
10. Kitob bilan ishlash
11. Ilyustratsiya
12. Demonstratsiya

Og'zaki	Ko'rgazmali	Amaliy

«Aqliy hujum»

Mazkur metod muayyan mavzu yuzasidan berilgan muammolarni hal etishda keng qo'llaniladigan metod sanalib, u mashg'ulot ishtirokchilarini muammo xususida keng va har tomonlama fikr yuritish hamda o'z tasavvurlari va g'oyalardan ijobiy foydalanish borasida ma'lum ko'nikma hamda malakalarni hosil qilishga rag'batlantiradi. Bu metod yordamida tashkil etilgan mashg'ulotlar jarayonida ixtiyoriy muammolar yuzasidan bir necha original yechimlarni topish imkoniyati tug'iladi. «Aqliy hujum» metodi tanlab olingan mavzular doirasida ma'lum qadriyatlarni aniqlash va ularga muqobil bo'lgan g'oyalarni tanlash uchun sharoit yaratadi.

Metoddan samarali foydalanish maqsadida quyidagi qoidalarga amal qilish lozim: Tahsil oluvchilarning o'zlarini erkin his etishlariga sharoit yaratib berish; g'oyalarni yozib borish uchun yozuv taxtasi yoki varaqlarni tayyorlab qo'yish; muammo (yoki mavzu)ni aniqlash; mashg'ulot jarayonida amal qilinishi lozim bo'lgan shartlarni belgilash; bildirilayotgan g'oyalarning ularning mualliflari tomonidan asoslanishiga erishish va ularni yozib olish; qog'oz varaqlari g'oya (yoki fikr)lar bilan to'lgandan so'ng ularni yozuv taxtasiga osib qo'yish; bildirilgan fikrlarni yangi g'oyalar bilan boyitish asosida ularni quvvatlash; boshqalar tomonidan bildirilgan fikr (g'oya)lar ustidan kulish, kinoyali sharhlarning bildirilishiga yo'l qo'yimaslik; yangi g'oyalarni bildirish davom etayotgan ekan, muammoning yagona to'g'ri yechimini e'lon qilishga shoshilmaslik;

tahsil oluvchilar tomonidan bildirilayotgan har qanday g'oya baholanmaydi; tahsil oluvchilarning mustaqil fikr yuritishlari, shaxsiy fikrlarini ilgari surishlari uchun qulay muhit yaratiladi; g'oyalarning turlicha va ko'p miqdorda bo'lishiga ahamiyat qaratiladi; boshqalar tomonidan bildirilayotgan fikrlarni yodda saqlash, ularga tayangan holda yangi fikrlarni bildirish, bildirilgan fikrlar asosida muayyan xulosalarga kelish kabi harakatlarning tahsil oluvchilar tomonidan sodir etilishiga erishiladi.

Dars jarayonida «Aqliy hujum» metodidan foydalanishda quyidagi qoidalarga amal qilish talab etiladi:

1. Tahsil oluvchilarni muammo doirasida keng fikr yuritishga undash, ularning mantiqiy fikrlarni bildirishlariga erishish.

2. Har bir tahsil oluvchi tomonidan bildirilayotgan fikrlar rag'batlantirilib boriladi. Bildirilgan fikrlar orasidan eng maqbullari tanlab olinadi. Fikrlarning rag'batlantirilishi navbatdagi yangi fikrlarning tug'ilishiga olib keladi.

3. Har bir tahsil oluvchi o'zining shaxsiy fikrlariga asoslanishi va ularni o'zgartirishi mumkin. Avval bildirilgan fikrlarni umumlashtirish, turkumlashtirish yoki ularni o'zgartirish ilmiy asoslangan fikrlarning shakllanishiga zamin hozirlaydi.

4. Mashg'ulot jarayonida tahsil oluvchilar faoliyatini standart talablar asosida nazorat qilish, ular tomonidan bildirilayotgan fikrlarni baholashga yo'l qo'yilmaydi. Ularning fikrlari baholanib borilsa, tahsil oluvchilar diqqatlarini shaxsiy fikrlarini himoya qilishga qaratadilar, oqibatda yangi fikrlar ilgari surilmaydi. Metodni